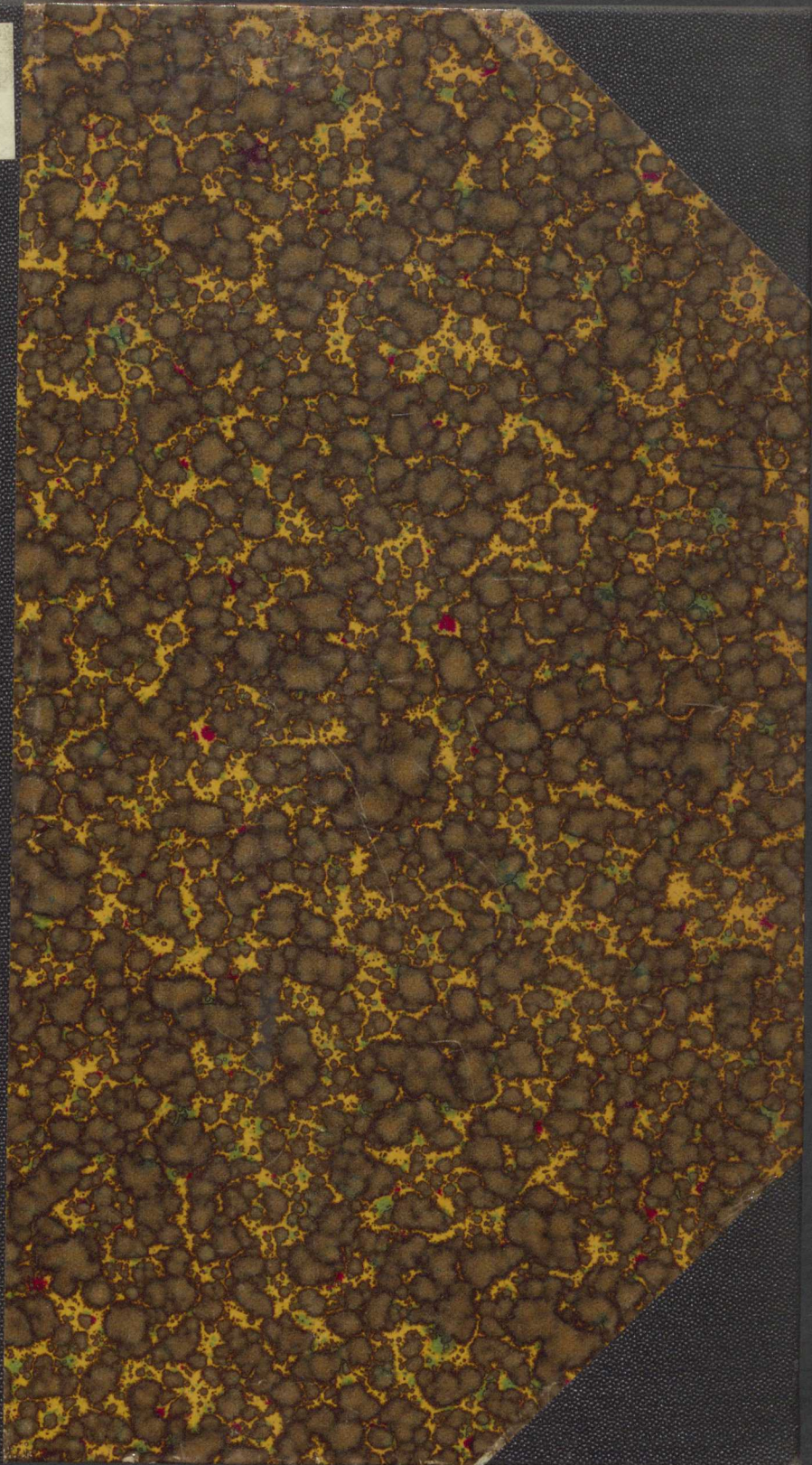
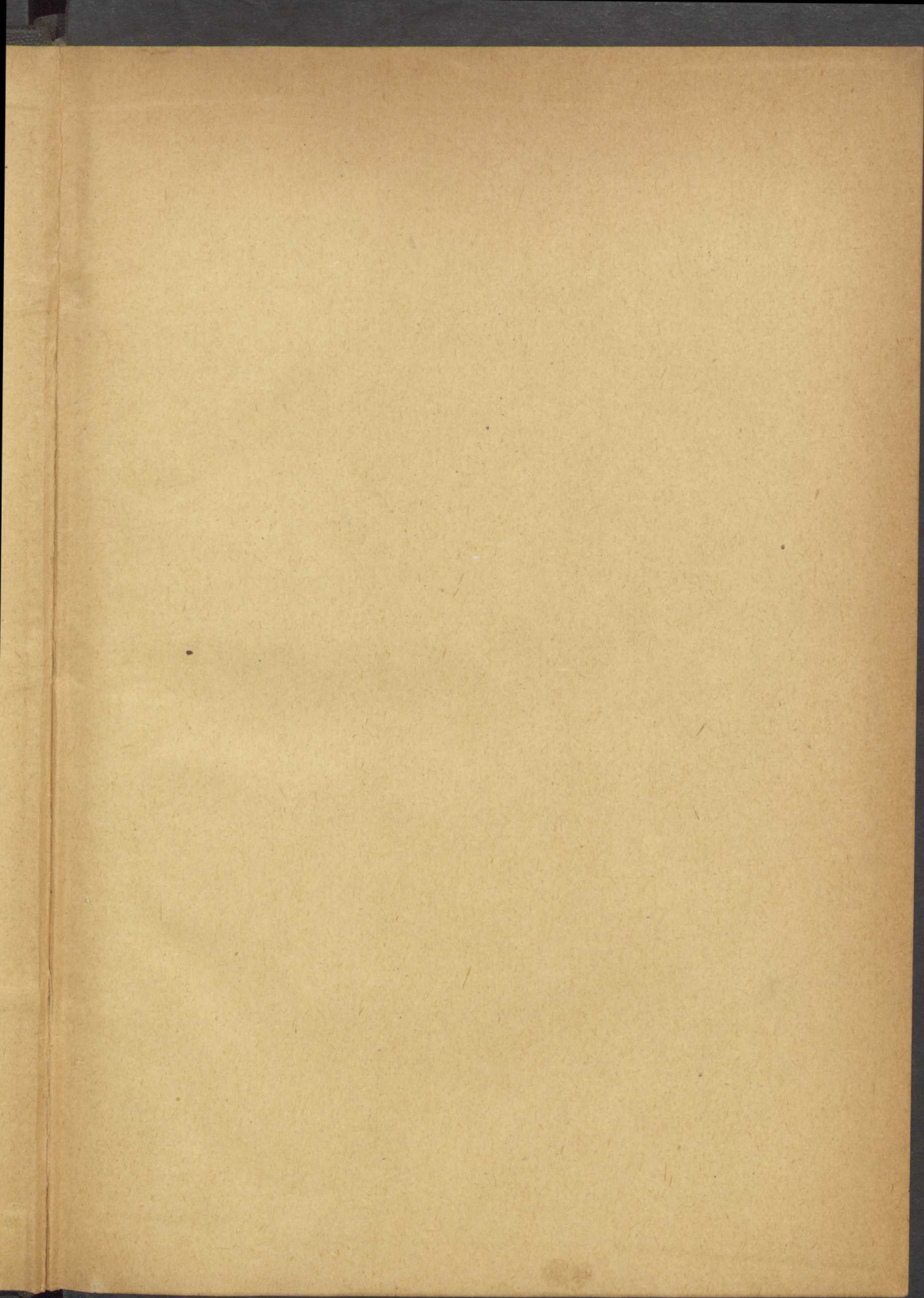
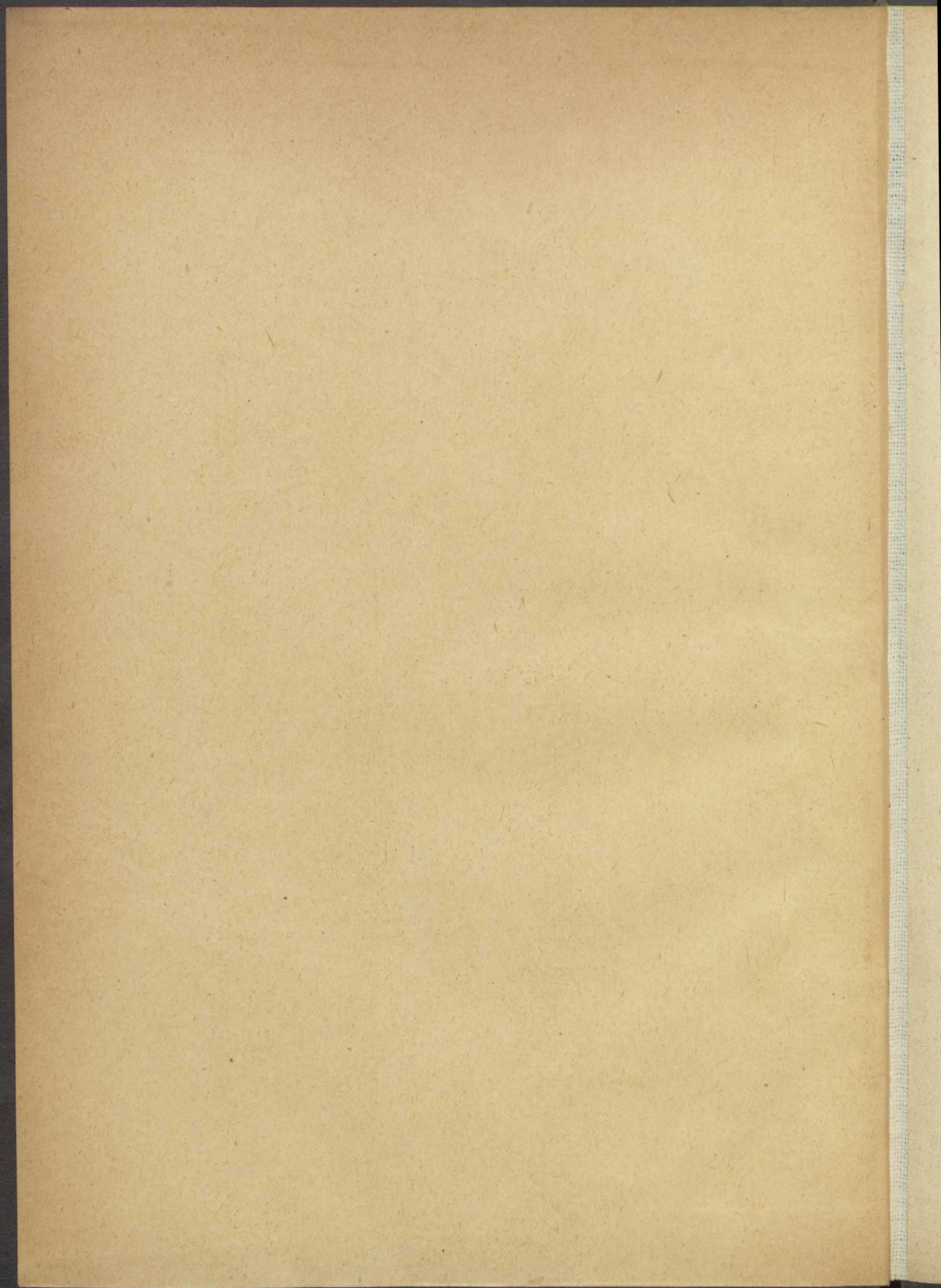

619033

Levin

ESPERANTO KÖNYVEK I.

91. Jm

Teljes
Esperanto nyelvtan
Szótárral

ÖSSZEÁLLITOTTA

IFJ. MARICH ÁGOSTON E. V.

E könyv segélyével minden esperanto szöveg lefordítható,
2—3 hét alatt esperantoul mindenki megtanulhat.

Ára 1 kor. 50 fill.

BUDAPEST, 1908.

A SZERZŐ SAJÁTJA.

Iroda: Budapest, IX., Üllői-ut 59.

ESPERANTO

NYELVTAN SZÓTÁRRAL

ÖSSZEÁLLITOTTA

IFJ. MARICH ÁGOSTON

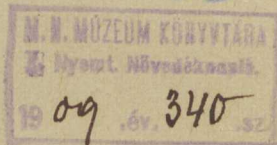
BUDAPEST, 1908.

A SZERZŐ SAJÁTJA.

L. gen
277e

619.033

ELŐSZÓ.

Az Esperantót 1887-ben bocsájtotta világgá alkotója, Zamenhof Lázár szemorvos. Azóta e rendkívül könnyű nemzetközi érintkezőnyelv rohamosan elterjedt. Ma már több ezer egyesülete, száznegyven folyóirata és tizenkétfélmillió híve van. A kérdés, amelyet az Esperanto sikeresen megoldott — a nemzetközi érintkezőnyelv kérdése már régóta kísért. A szükség érzete egy ilyen nyelv iránt az emberiség kulturéletében egyenlő arányban növekedett a tudományok fejlődésével. A mai korban, amikor már megszűnt a távolság, s az emberek elérik egymást meg is valósult az Esperantóban a nemzetközi érintkezőnyelv, amelyet igen szellemesen a „második“ nyelvnek kereszteltek el. Neve onnan származik, hogy feltalálója, a „dr. Esperantó“ (dr. Reménylő) álnevet használta. Eddig már húsz éves multtal dicsekedhetik e nyelv, s ezen idő alatt csak fejlődés mutatható ki a mozgalomban. Soha egy pillanatig sem csappant meg az érdeklődés, mert aki egyszer megismeri, az meg is szereti és használja. Maga a nyelv ezen húsz év alatt semmit sem változott. Négy világkongresszuson gyűléseztek már eddig az Esperanto hívei és ott a gyakorlat tűzpróbáját is fényesen megállotta; amennyiben a 2—3 ezer résztvevő a legnagyobb könnyedséggel használta ezen igen hajlékony, széphangzású és forma gazdag nyelvet. Müller Miksa, a világhírű oxfordi tanár, a modern philológia atyamestere az Esperantot s jelentőségét a könyvnyomtatás feltalálások korszakot alkotó fontosságával helyezte egyenlő rangsorba. Hiszen ha elgondoljuk egy ilyen kultur-

nyelv fontosaágát a tudományok, a művészetek, az ipar és kereskedelem fejlődésére vonatkozólag; ha elgondoljuk nagy horderejét szociálisszempontról, úgy magunk is átlátjuk e mondásban rejlő nagy igazságot. Mint teljesen izolált nemzetnek fiai, bizony szeretettel karolhatjuk fel e nyelvet, amelynek segítségével azután az egész világ népével könnyű és közvetlen érintkezést érhetünk el. Tehát nemzeti szempontból és igen nagy fontossággal bír e nyelv.

E jelen könyv célja az, hogy az Esperantonak elterjedését a magyar közönség legszélesebb rétegeiben lehetővé tegye.

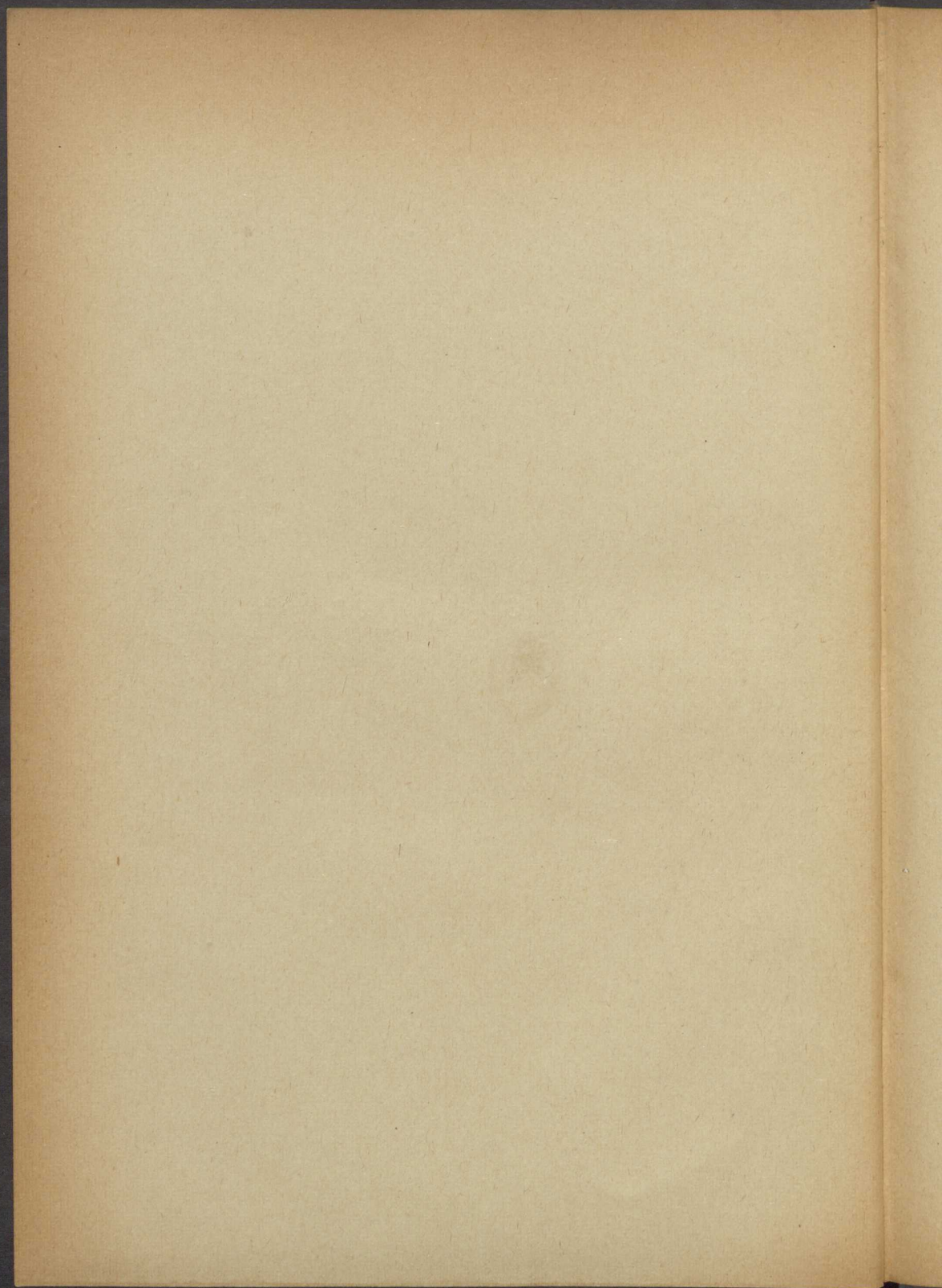
Megjegyzem még, hogy miután e nyelv szabályainak egyszerűsége és könnyűsége folytán egy eszperanto nyelvtan megírásához semmiféle különös módszer nem szükséges, én is megtartottam nagyobbára a Barabás-féle nyelvtan és az „Eszperanto kulcs“ beosztását, amelyeket alapul is vettem.

Budapest, 1908. november hó.

A Szerző.

Az Esperanto ügyet érintő mindennemű felvilágosításért forduljunk a magyar Esperanto lap, a „La Verda Standardo“ szerkesztőségéhez: Budapest, IX., Üllői-út 59.

I. rész. Nyelvtan.

AZ ESPERANTO NYELV.

I. LECZKE.

1. **A betűsor.*)** a b c ch d e f g gh h hh i j jh k l m n o p r s sh t u v z.

2. A betűket úgy ejtjük ki, mint a magyarban, a következők kivételével: c=cz (mindig); ch=cs; gh=dzs; a=d; e=é; jh=zs; s=sz; sh=s.

3. A **hangsúly** mindig az utolsó előtti magánhangzón van. Az u betű a után vele együtt egy magánhangzót képez s röviden, majdnem összevonva ejtendő ki. Tehát a hangsúly a következő szókban így alakul: patro, patrino, la tiel, bedaurinda, malgrau. Költeményekben a főnév o végzete elmaradhat, s helyét vesszőcskével jelezzük. A hangsúlyt azonban ez nem befolyásolja, mert úgy számít, mintha ott volna: harmoni', plum', spegul'.

1. Gyakorlat.

Olvassa a tanuló hangosan a következő szókat, ügyelve a tiszta kiejtésre s a helyes hangsúlyozásra: Bopatrino, krajono, sciigi, revuo, ĵurnalo, tablo, pantalono, fortepiano, ghia, shia, chielo; la amiko estas bona; la chiel' estas blua; adiaŭi.

4. **Névelő.** Ha a szótőhöz bizonyos betűt hozzáadunk, abból főnevet (substantivo), melléznevet (adjektivo), vagy igehatározót (adverbo) képezhetünk.

Az esperantóban csak határozott névelő van: la, mely minden esetben és számban változatlan; pl. la tablo, la lampoj, la libron.

5. A névelő a betűje magánhangzóval kezdődő szóknál elmaradhat. Csupán ebben az esetben, s az előbb, a hangsulynál említett esetben lehet csonkítani a szót, máskor soha; pl. l'amiko, l'inko, l'amanto.

*) Megjegyzem, hogy a ch, gh, jh, sh helyett az Esperantonak ékezetes betűi vannak, amelyek azonban nyomdatechnikai okokból mindenkor h össze-tétellel helyettesíthetők.

6. **o. a. e.** A főnevet **o**, a melléknevet **a**, az igehatározót **e** hozzáadásával képezzük a szótöbblől: **la patro az atya, patra atyai, pano kenyér, la pano a kenyér, la felicho a szerencse, felicha szerencsés, felice szerencsésen, la jaro az év, jara évi, éves.**

2. Gyakorlat.

Képezzen a tanuló a következő tövekből (Tőnek nevezzük a szónak azon megmaradt részét, amelyet az **a, o, e**, stb. ragok elhagyásával kapunk) **külömböző** szókat és pedig az **o, a**, vagy **e** hozzáfűggesztésével. Ugyancsak képezze azok magyar jelentését is:

Krajon' — czeruza

revuo — folyóirat

jhurnalo — ujság

lampo — lámpa

papera — papiros (melléknév)

bone — jól

bela — szép

urbo — város

tablo — asztal

chielo — ég (főnév)

plumo — toll

spegulo — tükör

Fordítsa le a tanuló a következő mondatokat, és pedig a magyarul **írottak**at esperantora és fordítva. (Mindent hangosan ismételve.) Jó czerura. Bona revuo. Szépen. Tábla. Ujságasztal. Spegula lampo. Szép város. Jó folyóirat. Égi tükör.

7. **Nemzetközi szókat**, melyeket minden művelt ember ismer, az esperantoban is használunk, de esperanto helyesírással; pl. doktor'o, telegraf'e (távíratilag), redaktor'o, teatr'o, real'a, sistem'o, stb.*)

Ide tartoznak a hónapok és nemzetek nevei, ugyszintén a pénzek, valamint a földrajzi és egyéb tulajdonnevek is. A hónapok nevei: Januaro, Februaro, Marto, Aprilo, Majo, Junio, Julio, Augusto, Septembro, Oktobro, Novembro, Decembro.

Egymás mellett álló két egyenlő mássalhangzó helyett csak egyet használunk; pl. alegorio, tradicio, mamuto, inteligenta.

8. **Összetétel.** Az összetett szókat úgy alkotjuk, mint a magyarban, vagyis az illető szótöveket összeírjuk. A széphangzás kedvéért ha esetleg mássalhangzó torlódás állna elő, úgy az **o** végzetet meghagyjuk; pl. asztaltükör — tablspeguło helyett tablospeguło.

9. **A többes szám és a névragozás. Tárgyeset.** A többes számot a fő- és melléknév **o** vagy **a** betűjéhez hozzáadandó **j** betűvel képezzük. A melléknév a főnévvel, melyre vonatkozik, megegyezik számban és esetben:

la patr'o'j az atyák, bon'a'j dom'o'j jó házak.

Nyelvtani eset csak kettő van: alanyeset (nominativo, **o, a**) és tárgyeset (akuzativo), melyet az alanyesethez függesztendő **n** betűvel képezzük:

la patr'o vidas dom'o'n az atya lát házat, vent'o blovas la nub'o'j'n szél fújja a felhőket.

10. **Prepozíciók.** A magyar névragoknak és névutóknak határozott jelentésű **előjárók** (prepozíció) felelnek meg, melyeket az alanyesetben álló név-
szó **elé** teszünk; p.

*) Megjegyzem, hogy a példákban felvett szók szándékosan **írottak** így. Ez a jelzés azért történt, hogy a tanuló könnyebben felismerhesse a **ragokat**. Tehát: nub'o'j'n helyett helyesen nubojn-**t** kell írni.

de patro atyától, al la patro az atyához, az atyának, kun la patroj az atyákkal, per patro atya által, per internacia lingvo nemzetközi nyelv által (segélyével).

A birtokviszonyt de (től-től) előjáróval fejezzük ki: la domo de la patro az atya háza.

3. Gyakorlat.

Ragozandók e szók esperantoul: plumo (toll), inko (tinta), alumeto gyufa), letero (levél), poshto (pósta) karto (kártya) koverta (boríték).

Megfejtendő az eszperanto jelentése a következő összetett szavaknak: levél-papiros, levelezőlap (póstakártya), tintaczeruza, levélpósta.

Megtanulandó szók:

szivar — cigaro
szivarka — cigaredo
hamu — cindro
füstölni — fumi
égni — bruli
számolni — kalkuli

megkapni — ricevi
írni — skribi
olvasni — legi
küldeni — sendi
elfogadni — akcepti

11. **Határozatlan jelentésű előjáró** egy van: je, melyet akkor alkalmazunk, ha a határozott jelentésű előjárók egyike sem alkalmas; gyakran azonban a je egyszerű tárgyesettel is helyettesíthető; p.

ridi je la frenezulo vagy ridi la frenezulon nevetni a bolondon (a bolond főiött. a bolondot) soifi je gloro vagy soifi gloron szomjazni dicsőségre (-ért, -et.)

12. **E kérdésre hova?** tárgyesetet n használunk; p. birdo flugis en la ghardenon madár repült a kertbe (en la ghardeno a kertben), vermo rampas sur la branchon féreg mászik az ágra (sur la brancho az ágon).

4. Gyakorlat.

Al — nak, nek, hoz, hez, höz
apud — nál, nél (mellett)
che — nál, nél
de — től, től
en — ban, ben, ba, be
el — ki, ból, ból
for — el

inter — között
je — határozatlan (segítő)
preter — el vmi előtt
sub — alatt
sur — on, en, ön, ra, re
tra — át, keresztül
trans — túl

II. LECZKE.

13. **A melléknév fokezása.** Fokragozásnál a középfokot pli (inkább), a felsőfokot plej (leginkább) szócskával képezzük; a „mini“ hasonlító szócskának ol felel meg: p. pli blanka ol negho fehérebb mint a hó, hōndā fehérebb, la plej alta monto a legmagasabb hegy, li kantis plej bele ő énekelt legszebben.

14. **Személyi névmások:** mi én, ci te, li (férfi) shi (nő) ghi (tárgy) ő, az, ni mi, vi ti (te, ön), ili ōk, si (visszaható) maga, oni (határozatlan személyi

alany) az ember, valaki (német *man*, francia *on*), p. oni diras azt mondják, oni scias tudjuk, oni ne antauidas, ke . . . az ember nem látja előre, hogy . . .

E névmások is fölveszik a tárgyesetet: *min engem, nin minket, sin ön-magát stb.*)*

Ha e névmásokhoz a betűt illesztünk, birtokos névmásokat (enyém, tied stb.) nyerünk, melyek a magyar birtokragoknak felelnek meg; p. *mia domo házam, lia patro atyja, niaj arboj fáink, ilian ghardenon kertjüket, siajn domojn (saját) házaikat.*

5. Gyakorlat.

Leczke — leciono
tudni — scii

hogy — ke
és — kaj

Mi tudjuk, hogy atyád az erdőbe ment ujságot olvasni. Én szivart és cigarettát szivok (füstölök). Mi skribis karton kaj Vi ricevis leteron kun libroj.

15. **A számok.** A tőszámok mindig változatlanok:

1 unu	4 kvar	7 sep	10 dek
2 du	5 kvin	8 ok	100 cent
3 tri	6 ses	9 nau	1000 mil

A tizeseket, százásokat és ezreseket egyszerűen egybeírás által alkotjuk:

$$2847 = \text{du'mil ok'cent kvar'dek sep.}$$

A sorszámokat a val képezzük: *unu'a első, du'a második, dek'a tizedik, tri'dek ses'a 36-ik, cent'a századik.*

A szorzó számok képzője *obl*, a törtszámoké *on*: *du'obl'a kétszeres, du'obl'e kétszeresen, kétszer, nau'dek'obl'a 90-szeres, du'on'o fél, dek'on'o tized, tri kvar'on'o'j három negyed.*

A gyűjtő számnevek képzője *op*: *dek'op'e tizen, tizedmagával*; az osztó számneveket pedig *po* szócskával képezzük: *po tri hármával, három-három.*

Számok mint határozók: *unu'e először, due másodszor, deke tizedszer, cent dudek oke 128-adszor.*

16. **Az ige.** Az alább felsorolt ragokkal és az *esti* (lenni) segédigével képezzük az ige minden idejét az Esperantóban.

as. is. os. us. u. i. ant. int. ont. at. it. ot.

Az ige minden személyben és számban változatlan marad; a személyt és számot a személyi névmások fejezik ki.

as, is, os jelzik a fő időalakokat, és pedig:

jelen — *mi am'as, szeretek*

mult — *mi am'is, szerettem*

jövő — *mi am'os szeretni fogok*

us az óhajtó-, u a kötő- és parancsoló-módot, i az igenevet (infinitivo) jelzi:

óhajtó mód — *mi am'us, szeretnék*

kötő és par. — *mi am'u, szeressek, am'u, szeress*

igenev — *am'i, szeretni*

*) Megjegyzem, hogy úgy beszédben, mint írásban a közvetlen megszólító névmás tekintet nélkül a megszólított személyre mindég *Vu.* (v. ö. francia *Vous*, angol *You*).

ant, int, ont a cselekvő, **at, it, ot** a szenvedő részesülő (participio) képzői, melyekhez még a szó értelméhez képest hozzá kell adni a főnév, melléknév vagy igekhatározó képzőjét **o, a, e**:

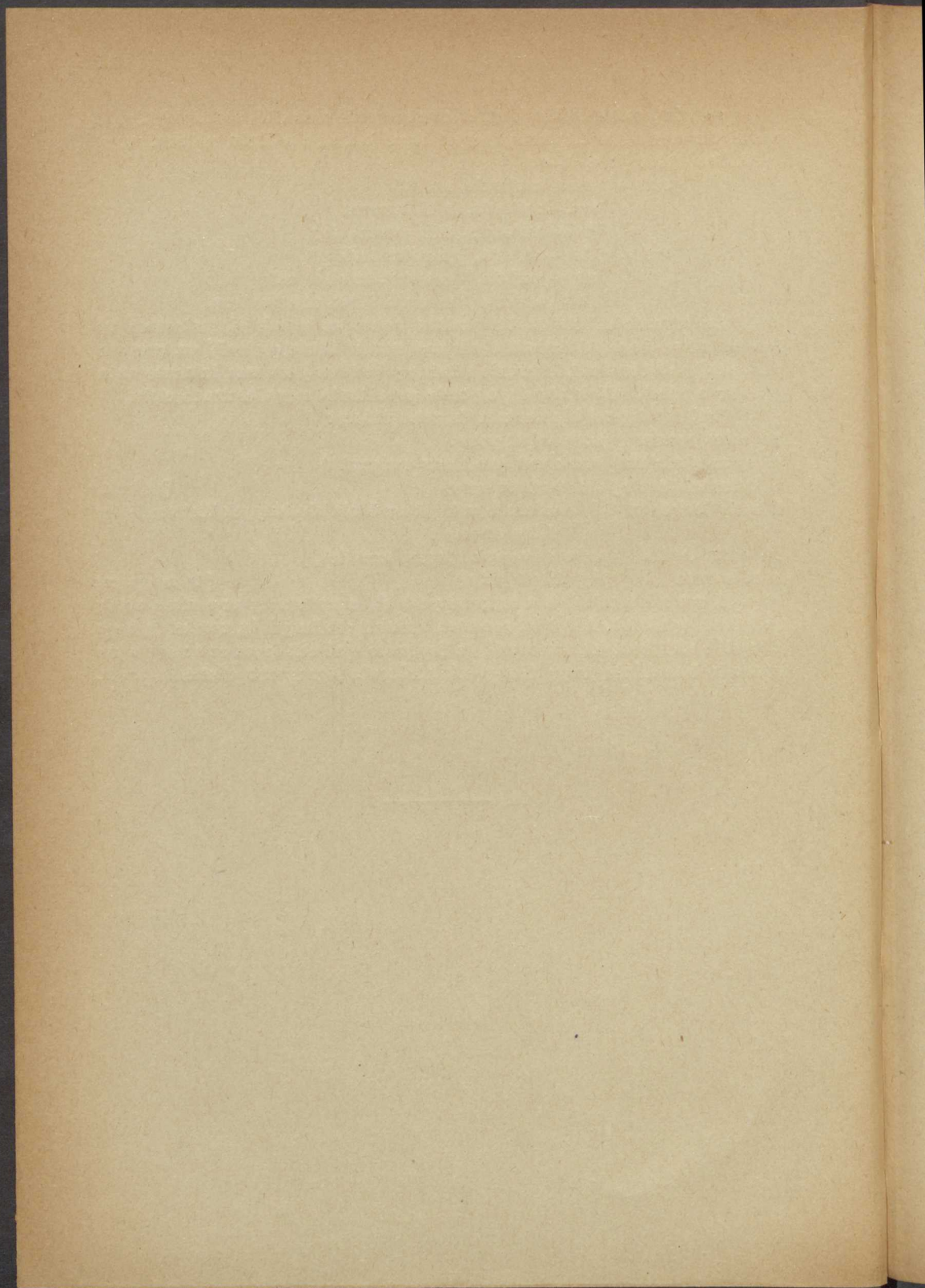
- csel.— jelen—**am'ant'a**, szerető
 múlt—**am'int'a**, a ki szeretett
 jövő—**am'ont'a**, a ki szeretni fog
 szenv.— jelen—**am'at'a**, szeretve levő
 múlt—**am'it'a**, szeretett, szeretve volt
 jövő—**am'ot'a** szeretendő, aki szeretve lesz

La leganto az olvasó, **la pasinta nokto** az elmúlt éj, **instruante** ni lernas tanítva tanulunk, **estimata sinjoro** tisztelt (tisztelve levő) ur, **presota verko** sajtó alatt levő mű, **li revenis vundite** sebesülten jött vissza, **la cheestonta publiko** a jelenleendő közönség, **elektota prezidanto** megválasztandó elnök.

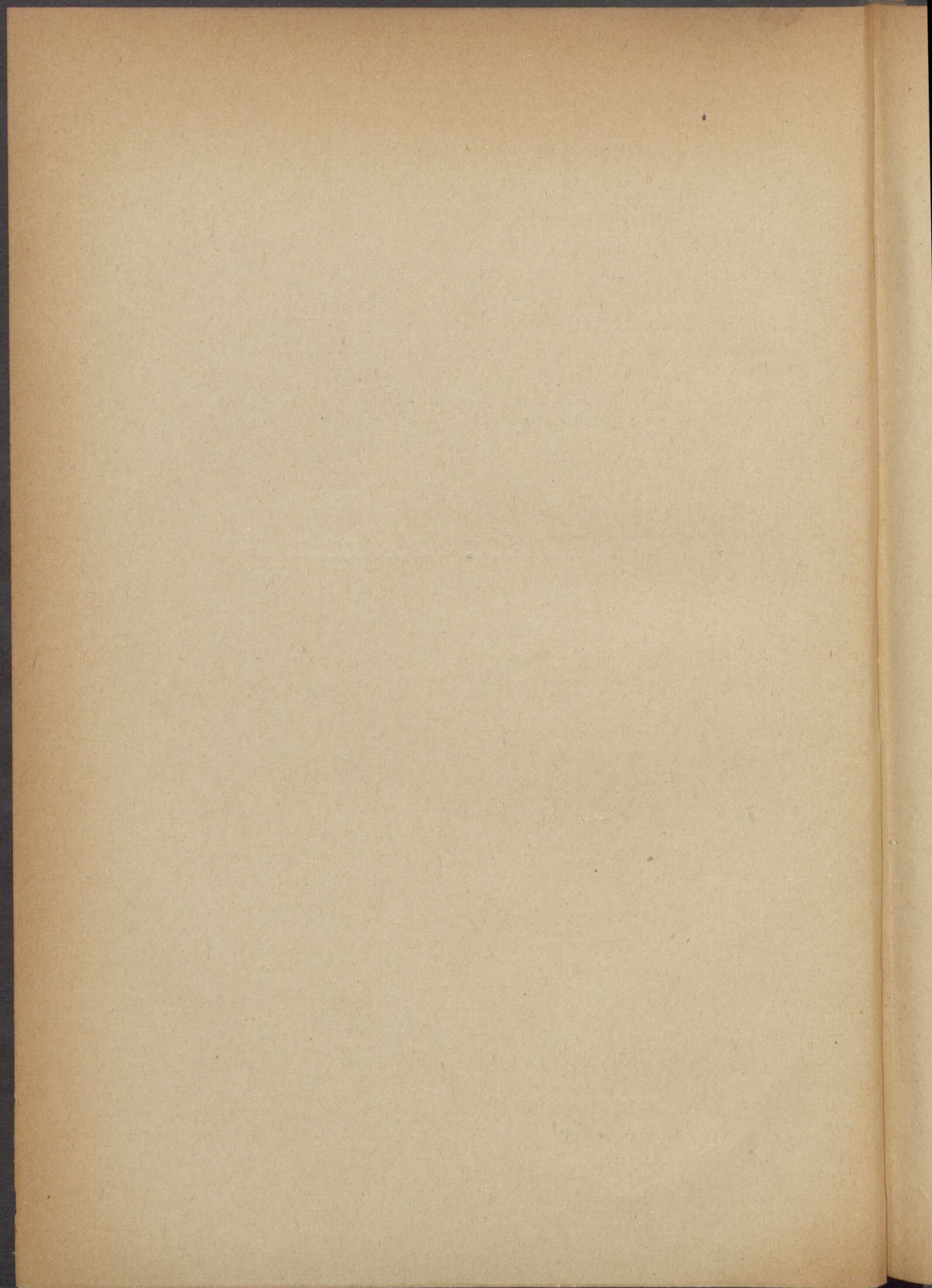
Esti segédigével képezzük az összetett időket:

- mi estas amata** szeretve vagyok
ni estas skribintaj irtunk volt (most már elvégeztük)
ili estus laborantaj dolgoznának (most) [az írást]
li estis forironta (ő) elmenendő volt (akkor ő oly körülmények közt volt, hogy el fog menni)
mi estas amita szeretett vagyok (engem szerettek,
estu benata légy áldott (áldva) [de már nem])

A nyelvek tanulásánál a legkeményebb dió a nyelvtanok az a része, amely az igével foglalkozik. Annyi ott rendesen a kivétel rendhagyóság, csonkaság, hogy a legtöbb vállalkozó kudarcot vall. Az Esperanto nyelvnek éppen ez a része olyan zseniális összeállítás, hogy filologusok körében a legnagyobb elismerést aratta.

II. rész. Szóképzés.

III. LECZKE.

17. A szóképzés. Sokan csodálkoznak azon, hogy hogyan lehet ilyen kevés szógyökből minden fogalomra, minden árnyalatra megfelelő szót találni. Ha egy pillantást vetünk az Esperantonak mesterien megalkotott képző gyűjteményére, rögtön megérthetjük az előbb kétségbe vontakat. Az Esperanto nemzetközi szótövei az előbb felsorolt ragok, s a most következő képzők segítségével a legraffináltabb irány minden árnyalatának megfelelően alakíthatók. És ami a fő, a képzett szó mindig tiszta és világos értelmet ad s könnyen megjegyezhető. Vannak elő- és utóképzők.

18. Előképzők. (Prefiksoj.) bo- házassági rokon: frato, fivér. bofrato, sógor. patro, atya. bopatro, após.

dis- szét: sendi, küldeni. dissendi, szétküldeni.

ek- cselekvés megkezdése és pillanatnyi cselekvés: iri, menni. ekiri, elindulni. brili, ragyogni. ekbrili, megcsillanni.

ge- egy pár a két nemből: patro, atya. gepatroj, szülők. sinjoro Kiss, Kiss ur. gesinjoroj Kiss, Kissék (Kiss ur és neje).

mal- ellentét: richa, gazdag. malricha, szegény. bona, jó. malbona, rossz. fermi, csukni. malfermi, nyitni. volonte, szívesen. malvolonte, kellenktlenül.

re- vissza, ismét: sendi, küldeni. resendi, visszaküldeni. mendi, megrendelni. remendi, ismét megrendelni (utánrendelni).

19. Utóképzők. (Sufiksoj). -ad cselekvés tartóssága: pafi, löni. pafadi, lövöldözni. krii, kiáltani. kriadi, kiabálni.

-ajh valamiből, valami által létrejött: ovo, tojás. ovajho, tojásétel. pentri festeni. pentrajho, festmény.

-an valahova tartozó egyén, tag: regno, állam. regnano, polgár. klubano, egyleti tag. Budapestano, budapesti lakos.

-ar bizonyos dolgokból álló (gyűjtőnév képző): arbo, fa. arbaro, erdő. bruto, marha. brutaro, csorda. vorto, szó. vortaro, szótár.

-chj becézgető finévképző: Pauchjo, Palika. Karchjo, Karcsi.

-ebi -ható -hető: vidi, látni. videbla, látható. kredi, hinni. kredeble, hihetőleg (eble=talán).

-ec -ság -ség (tulajdonság): mola, puha. moleco, puhaság. amiko, barát. amikeco, barátság.

-eg nagyítás: vento, szél. ventego, vihar. bela, szép. belega, gyönyörű.
 -ej a helyet jejzi: lerni, tanulni. lernejo, iskola. preghi, imádkozni
 preghejo, templom.

-em hajlandó: kredi, hinni. kredema, hiszékeny. dibochi, tivornyázni.
 dibochema, korhely.

-er részecske: sablo, homok. sablero, homokszem. pano, kenyér.
 panero, kenyérmozsa; épígy: mono, pénz. monero, pénzdarab.

-estr főnök, parancsnok: urbo, város. urbestro, polgármester. shipo,
 hajó. shipestro, hajóskapitány.

-et kicsinyítés: vento, szél. venteto, szellő. bela, szép. beleta, csinos.

-id utód, sarjadék: regho, király. reghido, királyfi. porko, sertés.
 perkido, malacz.

-ig tenni valamit, valamilyenné, műveltető képző (megfelel körülbelül a
 magyar -it és (t)at (t)et igeképzőknek): flava, sárga. flavigi, sárgítani. scii, tudni.
 sciiigi, tudatni, értesíteni. sidi, ülni. sidigi, (le)ültetni. morti, meghalni.
 mortigi, megölni. kuiri, főzni. kuirigi, főzetni.

-igh lenni valamivé, valamilyenné: flava, sárga. flavighi, sárgulni. scii,
 sciiighi, megtudni, értesülni. sidi, ülni. sidighi, leülni. morti, meghalni.
 mortighi, haldokolni. kuiri, főzni. kuirighi, főni.

-il eszköz: tranchi, vágni. tranchilo, kés. tondi, nyirni. tondilo, olló.
 shlosi, bezárni. shlosilo, kulcs.

-in nő, nőstény: patro, atya. patrino, anya. koko, kakas. kokino, tyuk.

-ind méltó: laudi, dicsérni. laudinda, dicséretre méltó.

-ing a mibe valamit részben beledugunk: plumo, toll. plumingo, tollszár.
 cigaro, szivar. cigaringo, szipka. kandel, gyertya. kangelingo, gyertyatartó.

-ist valamivel foglalkozó egyén: boto, csizma. botisto, csizmadia. jughi,
 ítélni. jughisto, bíró.

-nj becézgető nőnévképző: Vinjo, Vilmicza. Jolanjo, Jolánka. Luinjo,
 Luizika.

-uj 1) tartály: plumo, toll. plumujo, tolldoboz.

2) növény: pomo, alma. pomujo, almafa.

3) ország: Hungarujo, Magyarország. Serbujo, Szerbia.

-ul valamely tulajdonsága egyén: brava, derék. bravulo, derék ember.
 fanfaroni, dicsekedni. la fanfaronulo, a kérkedő. garantii, jótállni. garanti-
 ulo, kezes.

-um határozatlan jelentésű képző (mint a je előjáró): plena, teljes.
 plenumi, teljesíteni. vento, szél. ventumi, legyezni. varma, meleg. mal-
 varma, hideg. malvarmumi, meghűlni.

20. **A szóképzés.** (Folytatás.) Több szótöből (vagy képző-
 böől is) álló szót, mely csak egy eszmét fejez ki, egybeírunk; csupán
 a kezdők kényelmére jelöljük az egyes szó-elemeket vonáskával (hiány-
 jellel): *Frat'in'o, mal'fort'ec'o, bedauer'ind'e, facil'ig'i, kre'int'o.*
 Ha valamely egy eszmét kifejező szó több töből áll, akkor az össze-
 tett szó s egyes részeinek jelentményei a szótárból kikeresendők.

A nyelvtani végzések, ragok és képzők csakhamar kívülről megtanulhatók levén (ámbar a szótárban ezek is benn vannak), csak a szótóket kell a szótárból kikeresni.

Frat'in'o: a szótárban találjuk, hogy 'in' nőt jelent, o főnév, **frat'** fivér; tehát **fratino**=nővér.

Mal'fort'ec'o: ec tulajdonság, o főnév, **mal'** ellentét, **fort'** erős; tehát **forteco**=erősség,—igy **malforteco**=gyengeség.

Beda'ur'ind'e: 'ind méltó, e igehatározó, **bedaur'** sajnálni; tehát **bedaurinde**=sajnálatos, sajnálatra méltó.

Facil'ig'i: valamilyenné tenni, 'i igenév, **facil'** könnyű; tehát **faciligi**=könnyíteni.

Kre'in'to: 'int mult idejű részesülő, 'o főnév, **kre'** teremteni; tehát **kreinto**=a ki teremtett. Teremtő.

A szótárban találunk egyes szótóket, melyek nincsenek jelezve vonáskával (hiányjellel); ezek jobbra kötőszók, indulatszók és hasonló szócskák, melyeket nyelvtani végzések nélkül használunk.

6. Gyakorlat.

La patr'o est'as¹⁾ tre bon'a. Mi vid'is grand'an hund'o'n en la gharden'o.
Az atya nagyon jó. (én) láttam nagy kutyát a kertben.

Mi parol'os hodiau al mi'a patr'o pri la libr'o. Don'u al mi la libr'et'o'n.
(én) beszélni fogok ma atyámnak a könyvről. Add nekem a könyvecskét.

La bird'o'j hav'is nest'o'j'n sur la arb'o'j. Ven'u al mi hodiau vesper'e.
A madarak birtak²⁾ fészkeket a fákön. Jöjj(ön) hozzám ma este.

Chu vi dir'as al mi la ver'o'n? Sinjor'o Petr'o kaj li'a edz'in'o tre
(Vajjon) te megmondod nekem az igazat? Péter ur és neje nagyon

am'as mi'a'j'n infan'o'j'n.
szeretik gyermekeimet.

7. Gyakorlat.

Chu vi jam trov'is vi'a'n horlogh'o'n? Mi ghi'n ankoraŭ ne serch'is;
(Vajjon) (te) már megtaláltad órádat? (én) (azt) még nem kerestem;

kiam mi fin'os mi'a'n labor'o'n, mi serch'os mi'a'n horlogh'o'n, sed mi
mikor (én) elvégezni fogom dolgomat, (én) keresni fogom órámat, de (én)

tim'as, ke mi ghi'n jam ne trov'os.

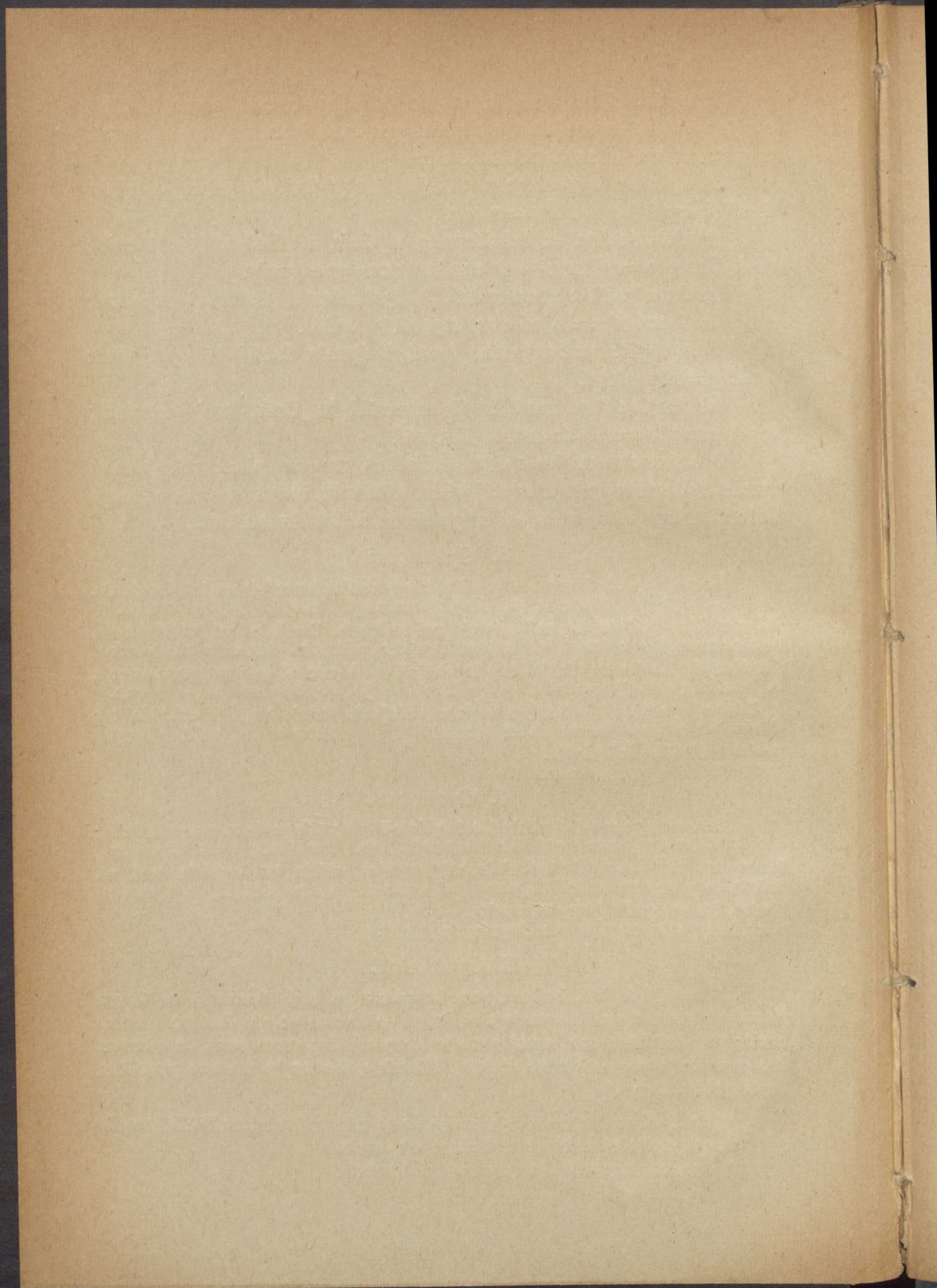
félek, hogy (én) (azt) már nem fogom megtalálni.

8. Gyakorlat.

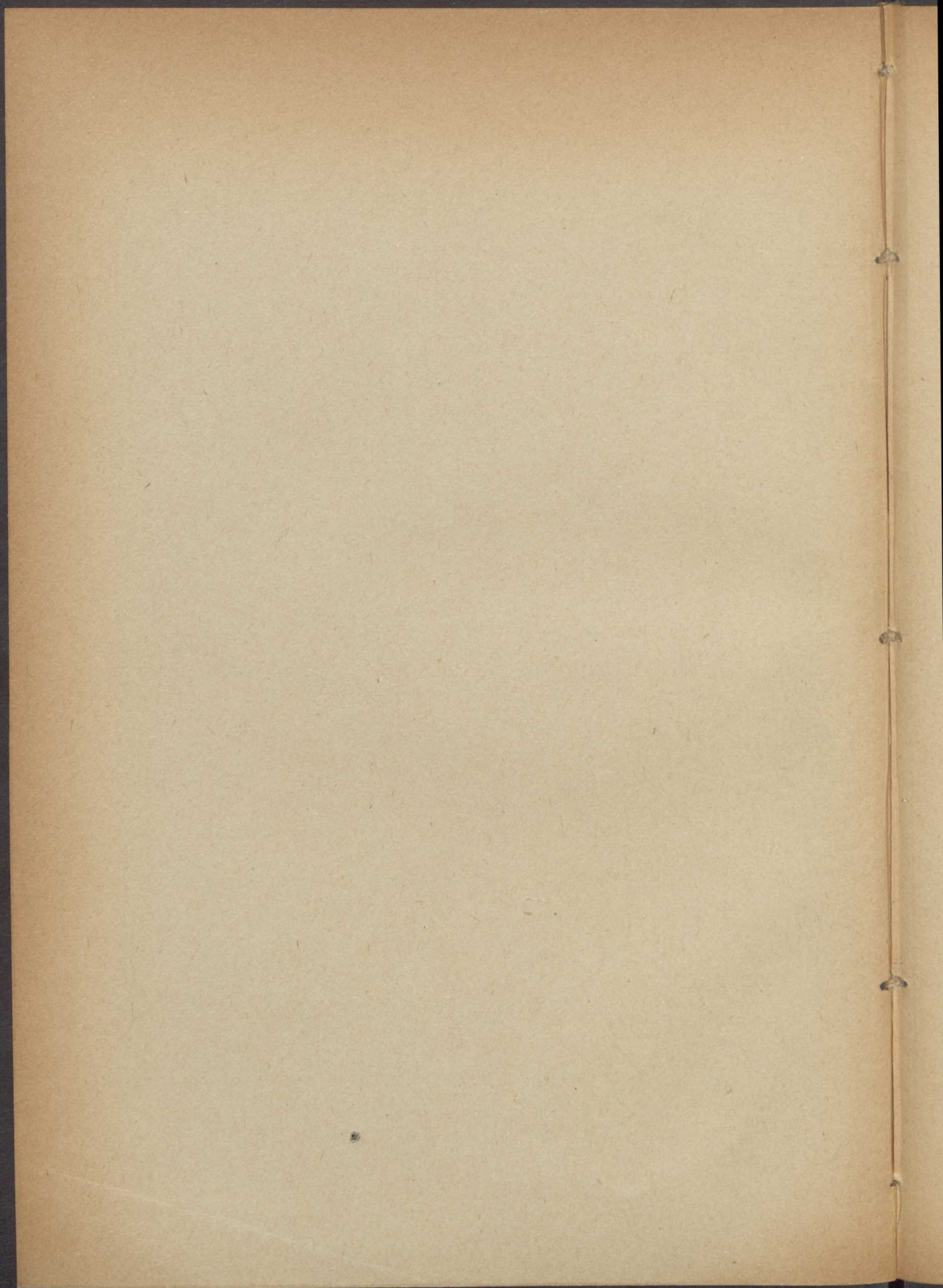
„Simpla, fleksebla, belsona, vere internacia en siaj elementoj, la lingvo Esperanto prezentas al la mondo civilizita la sole veran solvon de lingvo internacia; ĉar tre facila por homoj nemulte instruitaj, Esperanto estas komprenata sen peno de la personoj bone edukitaj. Mil faktoj atestas la meriton praktikan de la nomita lingvo.“

¹⁾ Ha a mondat állítmánya nem ige, mindig ki kell tenni az ESTAS segédigét (lat. est, sunt; ném. ist, sind; francz. est, sont).

²⁾ Magyarosan: a madaraknak voltak fészkeik.

III. Szótár.

SZÓTÁR.

A szótár használata előtt a nyelvtani rész gondosan átolvasandó.

E szótár segítségével a nyelvtan behatóbb ismerete nélkül is lehet fordítani magyarra az esperanto szöveget.

Jelen szótár a dr. Zamenhof-féle **Universalo Vortaro**-ban foglalt szokat tartalmazza, minden művelt ember által ismert néhány latin eredetű állat-, növény-, stb. név s ritkábban előforduló szók kihagyásával. E szógyűjtemény mintegy 1880 szót tartalmaz.

Ha valamely szó vagy rag (képző stb.) magyarázatát az olvasó nem találja elégségesnek, keresse fel a nyelvtan megfelelő szabályát.

Rövidítések: p. = például; v. = valami; v-ki = valaki. A zárjelbe tett rész a szó jelentményének tisztább megértetésére szolgál.

A

<i>a</i> a melléknév képzője	<i>adult'</i> házasságot törni	<i>akcent'</i> hangsúly
<i>abaf'</i> apát	<i>aer'</i> levegő	<i>akcept'</i> elfogadni
<i>abel'</i> méh	<i>afabl'</i> nyájas	<i>akir'</i> megszerezni
<i>abi'</i> fenyő	<i>afer'</i> ügy	<i>akn'</i> bőratka
<i>abomen'</i> iszony	<i>afrank'</i> bérmentesíteni	<i>akompan'</i> kísérni
<i>abon'</i> előfizetni	<i>ag'</i> cselekedni	<i>akr'</i> éles
<i>acid'</i> savanyu	<i>agl'</i> sas	<i>akrid'</i> sáska
<i>achel'</i> venni (vás.)	<i>agrabl'</i> kellemes	<i>aks'</i> tengely
<i>ad</i> a tartós cselekvés képzője	<i>agh'</i> kor	<i>akush'</i> gyermek ágyban lenni
<i>adiau</i> Isten veled	<i>ajl'</i> foghagyma	<i>akv'</i> víz
<i>admir'</i> bámulni	<i>ajn</i> bár (p. <i>kiu ajn</i> bárki)	<i>al</i> -hoz -hez, -nak -nek
<i>ador'</i> imádni	<i>ajh'</i> valamely tulajdonsággal bíró főnév képz.	<i>alaud'</i> pacsirta
	<i>akcel'</i> előmozdítani	<i>ali'</i> más
		<i>almenaui</i> legalább
		<i>almaz'</i> alamizsna

alt' magas
 altern' váltakozni
 alud' v-re czélozni
 (beszédben)
 alume' gyufa
 am' szeretni
 amas' tömeg sokaság
 ambau' mindkettő
 amel' keményítő
 amik' barát
 ampleks' terjedelem
 amuz' mulattatni
 an' valahova való, tag
 (személy)
 anas' kácsa
 angil' angolna
 angul' szeglet
 anghel' angyal
 anim' lélek
 ankau is
 ankoraui még
 ankr' horgony
 anonc' hirdetni
 anser' lud
 anstatau helyett
 anl' csel, jelenid. részes.
 képz.

antaui előtt
 apart' külön(ös)
 aparten' v-kiének lenni,
 hozzá tartozni
 apenau alig
 aper' megjelenni
 aplaud' tapsolni
 apog' támaszkodni
 aprob' helyeselni
 apud' mellett
 ar' bizonyos dolgok
 összessége
 arane' pók
 arb' fa (élő)
 arch' hegedű-vonó
 arde' gém
 ardez' pala
 arest' fogásba tenni
 argil' agyag
 arghent' ezüst

ark' iv (körrész)
 arm' fegyverkezni
 art' mű(vészet)
 artifik' fortély
 artik' csukló, ízület
 artrif' köszvény
 as jelen időragja
 asign' idézni, utalni
 (hiv.)
 asparag' spárga (növ)
 at' szenv. jelenid. rés-
 zes. képz.
 atak' megtámadni
 atend' várni
 atenf' figyelni
 ating' elérni
 au vagy
 aud' hallani
 auskult' odahallgatni
 autun' ősz (évszak)
 av' nagyatya
 avar' fősvény
 aven' zab
 avert' figyelmeztetni rá
 avid' sovár
 azen' számár

B

babil' fecsegni
 bak' sütni tűzhelyen
 bala' seperi
 balac' himbálni
 balbut' hebegni
 baldau' nemsokára
 balen' czet, bálna
 ban' füröszteni
 band' banda
 banf' csokorkötés
 bapt' keresztelni
 bar' elkeríteni
 barakt' vergődni
 barb' szakáll
 barel' hordó
 baston' bot
 bat' ütni
 batal' küzdeni
 bed' ágy (növ.)

bedaur' sajnálni
 bek' csőr
 bel' szép
 ben' áldani
 benk' pad
 ber' bogyó
 best' állat
 betul' nyírfa
 bezon' szükségének len-
 ni v-re
 bien' birtok, vagyon
 bier' sör
 bind' kötni (könyvet)
 bird' madár
 blank' fehér
 blek' bögni, ordítani, állat
 blind' vak
 blov' fujni
 blu' kék
 bo házassági rokonság
 előkép.
 boaf' csónak
 boj' ugatni
 bol' főni, forni
 bon' jó
 bor' furni
 bord' part
 border' beszégezni
 bors' bőrre
 bot' csizma
 botel' palaczk
 bov' ökör
 brak' kar
 bram' lazacz
 branch' ág
 brand' pálinka
 brasik' káposzta
 brid' fék
 brik' téglá
 bril' ragyogni
 brod' himezni
 bros' kefe
 bru' zajt csinálni
 brul' égni
 brun' barna
 Brust' mell
 brut' marha

bub' kópé
buch' lemészárolni (jon)
buf' varangy
bukl' gyűrűzet (fürt)
bubl' vöröshagyma
bulk' zsemlye
burgh' polgár-ember
burghon' bimbó
bush' száj
buter' vaj
buton' gomb

C

ced' átengedni
cel' czél
cent' száz
cerb' (agy)velő
cert' bizonyos
cerv' szarvas
ceter' többi
cifer' szám(jegy)
cigar' szivar
cigared' szivarka
cign' hattyu
cikon' gólya
cindr' hamu
cir' fénymáz
cirkonstanc' körülmény
cirkuler' körlevél
cit' idézni
citron' czitrom
col' hüvelyk (mér.)

Ch

chagren' boszantani
chambr' szoba
chan, fegyverkakas
chap' sapka
chapel' kalap
chapitr' fejezet
char mert [csaló]
charlatan' szédelgő
charm' bájos
charnir' (zár)csukló
charpent' ácsolni
chas' vadászni
chasť szeplőtlen, szüz

che -nál -nél
chef' fő(nők)
chemiz' ing
chen' láncz
cheriz' cseresznye
cherk' koporsó
cheip' meríteni
ches' abbahagyni
cheval' ló
chi közelítő szócska
 (p. *tiu* az, *tiu chi* ez)
chia mindenféle
chiam mindig
chie mindenütt
chiel mindenképpen
chiel' ég, menny
chies mindenkié
chif' összegyűrni
chifon' rongy
chio minden
chirkau körül
chiu mindenki
chiz' vésni. képző
chj' finév beczésg.
chu -e? vajjon

D

da birtokos eset jelzője
 súly és mennyiségnél
daktil' datolya
danc' táncolni
dangher' veszélyes
dank' megköszöni
dat' kelt (dátum)
daur' tartani (idő)
de -tól -től és a birtokos eset jelzője
dec' illeni, illetni
decid' elhatározni
dechif' kibetűzni
dedich' rá szentelni
defend' védelmezni
degel' olvadni
degener' elfajulni
dek tiz
dekliw' lejtőség
dekstr' jobb (p. kéz)

delir' félrebeszélni
demand' kérdezni
dens' sűrű
dent' fog
depend' függni v-től
deput' kiküldeni
des' annál, *ju* . . *des*
 minél – annál
desegn' rajzolni
detal' részletes
detru' pusztítani
dev' kelleni, köteles
 lenni
deviz' jelige
dezir' kívánni
Di' Isten
diabl' ördög
diboch' korhelykedni
difekt' megrongálni
diferenc' különbözni
difin' meghatározni
dig' töltés, gát
digest' emésztetni
dik' vastag
diligent' szorgalmas
dimanch' vasárnap
dir' mondani
direkt' irányozni
dis' szét
diskont' leszámítolni
dispon' rendelkezni
disput' vitatkozni
disting' megkülönböztetni, kitüntetni
distr' szórakoztatni
diven' kitalálni
divers' különféle
divid' osztani
do' tehát
dolch' édes
dolor' fájdalom
dom' ház
domagh' kár (sajn.)
don' adni
donac' ajándékozni
dorlot' kényeztetni
dorm' aludni

dors' hát
 dot' kelengyézni
 drap' posztó
 dras' csépelni
 dres' idomitani
 drink' dözsölve inni
 dron' befelelni
 du' kettő
 dub' kételkedni
 duk' herczeg
 dum' alatt (idő)
 dung' fölbérelni v-kit

E

e ige hat. képz.
 eben' sik, lapos
 ebl' lehetséges
 ebon' ébenfa
 ec -ság -ség
 ech sőt, még-is
 eduk' nevelni
 edz' férj
 efektív világosság
 efik hatni
 eg' nagyítás képzője
 egal' egyenlő
 eh' visszhang
 ej' hely képzője
 ek' pillanatnyi cselekvés
 elők.
 eks' volt, egykori
 ekscit' izgatni
 eksped' továbbítani
 ekster kívül
 eksterm' kiirtani
 ekstrem' legszélső
 ekzamen' vizsgáni
 ekzempl' példa
 ekzempler' példány
 ekzerc' gyakorolni
 ekzil' száműzni
 ekzist' létezni
 el' ki—, -ból -ből
 elast' ruganyos
 elekt' választani
 em' hajlandóság kép-
 zője

embaras' zavar
 embri' méhmagzat
 embusk' lesheiy
 eminent' kitünő
 en -ban -ben
 eingm' talány
 entrepren' vállalni
 enu' unatkozni
 envi' irigyelni
 epok' korszak
 er' v-ből egy részecske
 (képző)
 erar' tévedni
 ermit' remete
 erp' boronálni
 escept' kivételt tenni
 esenc' legények
 esper' remélni
 esplor' kutatni
 esprim' kifejezni
 est' lenni
 estim' tisztelni
 esting' eloltani
 estr' főnök
 eshafod' vérpad
 et' kicsinyítés és képző
 etagh' emelet
 etend' kinyújtani
 etern' örök
 evit' elkerülni
 ezok' csuka

F

fab' bab
 fabel' rege
 fabl' mese
 fabrik' gyár
 facil' könnyű (tenni)
 faden' czérna
 fag' bükkfa
 fajf' füttyölni, sipolni
 fajl' reszelni
 fajr' tűz
 fak' szak(ma)
 fakt' tény
 faktur' számla

fal' (el)esni
 falch' kaszálni
 fald' összehajtani
 falk' sólyom
 fals' hamisítani
 fam' hir
 famili' család
 fand' önteni (p. érczet)
 fanfaron' dicsekedni
 fanton' rémkép
 far' csinálni, tenni
 faring' garat, gége
 farm' bérelni (p. birto-
 kot)
 farp' érezni magát
 farun' liszt
 fask' egy nyaláb
 fast' bőjt
 fauk' torok
 favor' kedvező
 febr' láz
 feh' seprő üledék
 fe'in' tűndér(uő)
 fel' bőr (állat)
 felich' szerencsés
 felt' nemez
 fend' hamisítani
 fenestr' ablak
 fer' vas
 ferdek' hajófedélzet
 ferm' becsukni
 ferment' erjedni kelni
 fest' ünnep
 festen' ünnepelni
 fianch' vőlegény
 fibr' rost
 fid' bizni v-ben
 fidel' hű
 fier' büszke
 fig' füge
 figur' ábrázolni
 fil' fiu (fia)
 fin' végezni
 fingr' ujj
 firm' szilárd
 firm'o czég
 fish' hal

flam' láng
flank' oldal
flar' szagolni
flat' hizelegni
flav' sárga
fleg' ápolni
fleks' hajlítani
flirt' lebegni
flor' virág
flu' folyani
flug' repülni
fluid' folyékony
fluť fuvola
foir' vásár
foj' -szor -szer (izben)
fojn' széna
fok' foka
foli' levél (növény), iv
 (papír)
fond' alapítani
font' forrás
fontan' szökőkút
for el-
forges' elfeledni
forgh' kovácsolni
fork' villa
formik' hangya
forñ' kemencze
fort' erős
fortik' erős, tartós
fos' ásni
fost' ajtóczölöp
frag' számócza
fraj' (hal)ikra
frakas' zúzni
framason' szabadkő-
 mives
framb' málna
frand' nyalázkodni
frap' kopogtatni
frat' fivér
fraul' nőtlen ember
fremd' idegen
fenez' örült
resh' friss
fripon' gazember
fromagh' sajt

front' homlokzat
frost' fagy
frof' dörgölni
fru' kora
frugileg' fekete varju
frukt' gyümölcs
frunt' homlok
ftiz' sorvadás
fulg' korom
fulm' villám
fum' füst
fund' föld (talaj)
funer' gyász
fung' gabona
funkci' működni
funť font (súly)
furioz' dühöngő
fush' kontárkodni
fut' láb (mérték)

G

gaj' vig
gajn' nyerni
gal' epe
gant' keztyű
garanti' kezeskedni
garb' kéve
gard' őrizni
gargar' öblíteni
gas' gáz
gasť vendég
gazet' hirlap
ge' két nemből egy
 pár (elők.)
general' tábornok
gent' (nép)törzs
genu' térd
glaci' jég
glad' vasalni (ruhát)
glas' üveg (edény)
glat' sikos sima
glav' kard
glit' csuszni
glob' (föld)golyó
glor' dicsőíteni
glu' ragasztani

gorgh' torok (gégefő)
graci' dicső, pompás
grad' fok
grajn' szem (mag)
grand' nagy
gras' kövérség
grat' vakarni
gratul' üdvözölni
grav' fontos
graved' viselő
gren' gabona
grí' dara
gril' tölcsök
grinc' csikorgatni
griz' szürke
gros' egres
gru' daru
grup' csoport
gudr' kátrány
gum' gummi
gust' izlés
gut' csepegni
guvern' igazgatni
gvid' vezetni (szell.)

Gh

gharden' kert
ghem' sóhajtani
ghen' feszélyezni
gheneral' általános
ghentil' udvarias
gherm' csíra
ghí' az
ghib' pup
ghis' -ig
ghoj' örülni
ghu' élvezni
ghust' helyes

H

ha! ah!
hajl' jégeső
hak' vágni (p. fát)
hal' csarnok
haladz' kigőzölgés
halt' megállani

har' haj, szőr
hard' edzeni
haring' hering
harp' hárfá
haut' bőr (élő)
hav' lenni v-jének, birni
 (tárgyes.)

haven' kikötő
heder' repkény
hejm' otthon
hejt' fűteni
hel' világos
help' segíteni
hepat' máj
herb' fű
hered' örökölni
herez' eretnecség
hero' hő
hierau' tegnap
hipokrit' színlelni
hirud' pióca
hirund' fecske
histrik' sündisznó
ho! oh!
hodiau' ma
hok' horog
hom' ember
honest' becsületes
honor' megtisztelni
honf' szégyenleni
hor' óra (idő)
horde' árpa
horlogh' óra (tárgy)
huf' pata
humil' alázatos
humor' kedv
hund' kutya

H (ch)

haos' zűrzavar
himer' agyrem
holer' kolera
hor' (ének(kar))

I

i igenév képzője
ia valamilyen

ial valamiért
iam valamikor
id' leszármazó vérségi

utód (képző)
ide' eszme
idol' bálvány
ie valahol
iel valahogyan
ies valakié
ig' v-vé tenni
igh' v-vé lenni
il' eszköz képzője
*ili*ők, azok
imag' képzelni
imit' utánózni
imperi' birodalom
implik' bonyolítani
impres' benyomás
in' nő képző
incl' ingerelni
ind' v-re méltó
indign' méltatlankodni
indulg' kimélni
infan' gyermek
infekt' ragályoztatni
infer' pokol
influ' befolyásolni
ing' tartó, melybe v-mit
 bele dugunk képző
ingven' ágyék
iniciat' kedvezményezni
ink' tinta
inklin' hajlandó
inokul' beoltani
insekt' rovar
insid' kelepcebe ejteni
insign' czimer
insist' ragaszkodni
instig' biztatni
instru' tanítani
insul' sziget
insult' gyalázni
int' cselek. multid. ré-
 szes képz.
intenc' szándékozni
inter' között
interes' érdekelni

intern' belül
intest' belsőrészt (testé)
invit' meghívni
io valami
iom valamelyes
ir' menni
is mult idő ragja
ist' v-vel foglalkozó
 (képző)
it' szenv. multid. részes.
 képz.
iu valaki

J

j -k, többes szám ragja
ja persze, ám, bizony
jak' ujjas mellény
jam' már
jar' év
je határozatlan jelen-
 tésű előjáró
jen ime
jes igen
ju (lásd *des*)
jug' iga
jugh' itéltni
juk' vizsketni
jun' fiatal
jung' befogni (állatot)
jup' szoknya
just igazságos
juvel' ékszer

Jh

jhaluz' féltékeny
jhaud' csütörtök
jhet' dobni
jhongl' bűvészkedni
jhur' esküdni
jhus' imént

K

kach' kása
kandr' ráma
kaduk' rozoga
kaf' kávé

kagh' kalitka
 kaj és
 kajer' füzet
 kajuf' kabin, fülke
 kal' tyukszem
 kaldron' bogrács
 kalesh' kocsi
 kalik' serleg
 kalk' mész
 kalkan' sarok (lábé)
 kalkul' számolni
 kalumni' rágalmazni
 kambí' váltó (okirat)
 kamel' teve
 kamen' kályha
 kamer' kamra
 kamp' mező
 kan' nád
 kanab' kender
 kanap' pamlag
 kandel' gyertya
 kankr' rák
 kant' énekelni
 kap' fej
 kapabl' képes v. re
 kapr' kecske
 kapric' szeszély
 kapf' megfogni
 kar' drága
 karb' szén
 kard' bogáncs
 kares' czirógatni
 karoť' sárgarépa
 karp' ponty
 karť' kártya
 kartav' selypteni
 kartilag' porczogó
 kas' pénztár
 kask' sisak
 kastel' kastély
 kash' elrejtteni
 kashan' gesztenye
 kat' macska
 katar' nátha, hurut
 katen' bilincs
 kauz' okozni
 kav' üreg

kavern' barlang
 kaz' eset
 kaze' turó
 ke hogy
 kel' pincze
 kelk' némely, néhány
 kern' mag
 kest' láda
 kia milyen, melyik
 kial miért
 kiam mikor
 kie hol
 kiel hogyan, mint
 kies kié
 kio mi, a mi
 kiom mennyi
 kis' csokolni
 kiu ki, a ki
 klar' tiszta, világos
 klas' osztály
 kler' művelt
 klin' meghajtani
 klopod' igyekezni
 knab' fiugyermek
 kned' dagasztani
 kojn' ék
 kok' kakas
 koklush' számárhurut
 koks' csipő (testr.)
 kol' nyak
 kolbas' kolbász
 kolekt' gyűjteni
 koler' haragudni
 kolomb' galamb
 kolon' oszlop
 kolor' szín
 kol'um' gallér
 kom' vessző (jegy)
 komb' fésűlni
 komenc' kezdeni
 komerc' kereskedelmi
 komfort' kényelem
 komisi' megbízni v.-vel
 komitat' bizottság
 kompar' összehasonli-
 tani
 kompat' szánakozni

komplex' kedveskedés
 kompost' szedni
 (nyomd.)
 kompren' érteni
 komun' közös
 komunik' közölni
 kon' ismerni
 koncern' illetni v.-mit
 kondamn' elítélni
 kondich' föltétel
 konduk' vezetni v.-hova
 kondut' viselni magát
 konfes' megvallani
 konfid' megbízni
 konfuz' zavarba ejteni
 konk' kagyló
 konklud' következtetni
 konsci' öntudatnál
 konscienc' lelkiismeret
 konsent' beleegyezni
 konserv' megőrizni
 konsider' tekintetbe
 venni
 konsil' tanácsolni
 konsist' állni v.-ből
 konsol' vigasztalni
 konstant' állandó
 konstru' építeni
 kontent' elégedett
 kontor' iroda
 kontrau' ellen
 kontuz' zúzni (seb.)
 konven' alkalmasnak
 lenni
 konvink' meggyőzni
 kor' sziv
 korb' kosár
 kord' húr
 korekt' javítani
 korespond' levelezni
 kork' parafa
 korn' szarv
 korp' test
 kort' udvar
 korv' holló
 kost' kerülni v.-be (ár)
 kot' sár

koton' pamut
 koturn' fürj
 kov' költeni (tojást)
 koverit' levélboríték
 kovr' betakarni
 krach' köpni
 krad' rács
 krajon' írón
 krak' recsecsenni
 kramp' zárapocs (jel)
 krani' koponya
 kravaf' nyakkendő
 kre' teremteni
 kred' hinni
 krem' tejfel (szerű folya-
 dék)
 kren' torma
 krepusk' szürkület
 kresk' nőni
 kre' kréta
 krev' roppanni
 kri' kiáltani
 kribr' szitálni
 krim' bűn
 kript' nyomorék
 kroch' kapcsolni
 krom' (azon) kívül
 kron' korona, koszoru
 krop' begy
 kruc' kereszt
 kruch' korsó
 krud' nyers
 krue' kegyetlen
 krur' lábszár
 krust' kéreg
 krut' meredek
 kubut' könyök
 kudr' varrni
 kuir' főzni
 kuk' kalács
 kukol' kakuk
 kukum' uborka
 kukurb' tök
 kul' szunyog
 kuler' kanál
 kulp' hibás (vétkes)
 kun -val -vel

kunikl' tengeri nyul
 kupr' réz
 kur' futni
 kurac' gyógyítani
 kuragh' bátor
 kurb' görbe
 kurten' függöny
 kusen' vánkös
 kush' feküdni
 kutim' megszokni
 kuv' dézsa
 kuz' unokafivér
 kvankam ámbár
 kvant' mennyiség
 kvar négy
 kvazau' mintha
 kverk' tölgyfa
 kviet' nyugodt, csendes
 kvin öt
 kvit' kiegyenlíteni
 kvitanc' nyugtázni

L

l' la a, az
 labor' dolgozni
 lac' fáradt
 lacert' gyík
 lad' bádög
 laf' láva
 lag' tó
 lak' lakk
 lake' inas, lakáj
 laks' hasmenés
 lakt' tej
 lam' sánta
 lamp' lámpa
 lan' gyapju
 land' ország
 lang' nyelv (testr.)
 lantern' utcai lámpa
 lanug' hely
 lard' szalonna
 largh' széles
 laring' gégefő
 larm' köny
 las' hagyni
 last' utolsó

lau szerint
 laub' lugas
 laud' dicsérni
 laut' fönhang(on)
 lav' mosni
 lavang' lavina
 lecion' lecke
 led' bőr (kidolgoz.)
 leg' olvasni
 legom' főzelék
 legh' törvény
 lek' nyalni
 lent' lencse
 lentug' szeplő
 leon' oroszlan
 lepor' nyul
 lern' tanulni
 lerf' ügyes
 lesiv' lüg
 leter' levél (írott)
 lev' emelni
 li ő (férfi)
 liber' szabad(on levő)
 libr' könyv
 lien' lép (testr.)
 lig' megkötni
 lign' fa (p. vágott)
 likvor' likör
 lil' lilium
 lim' határ
 limak' csiga
 lin' len
 lingv' nyelv (beszéd)
 lini' sor, vonal
 lip' ajak
 lit' ág
 liter' betű
 liver' szállítani
 log' csalogatni
 logh' lakni
 lok' hely
 long' hosszú
 lorn' látcső
 lot' sorsot húzni
 lu' kibérelni v-mit
 lud' játszani
 lul' ringatni

lum' világítani
lumb' ágyék
lun' hold
lund' hétfő
lup' farkas
lut' forrasztani
lutr' vidra

M

mach' rágicsálni
maiz' kukoricza
majstr' mester (v-ben)
makler' közvetítősködni
makul' szennyfolt
makzel' állkapocs
mal' ellentét elők.
maleol' boka
malgrau ellenére
mam' emlő
man' kéz
mangh' enni
manier' módszer
manik' ruhaujj
mank' hiányozni
mantel' köpeny
mar' tenger
march' mocsár
marchand' alkudozni
mard' kedd
mark' bélyeg
marmor' márvány
marsh' menetelni
martel' kalapács
mason' kőműveskedni
masť' árbocz
mastr' gazda
mash' hurok, csomó
mashin' gép
maten' regg(el)
matrac' matrác
matur' érett
mebl' bútor
mech' lámpabél
medit' elmélkedni
mejl' mértföld
meleagr' pulyka
melk' fejni

melon' dinnye
mem (ő) maga
membr' tag
membran' hártya
memor' emlékezni
mend' megrendelni
mensog' hazudni
menton' áll (testr.)
merit' érdemelni
merkred' szerda
mes' mise
met' tenni, helyezni
meti' kézmű
mev' sirály
mez' közép
mezur' mérni
mi én
miel' méz
mien' arczkifejezés
migdal' mandula
migr' vándorolni
miks' keverni
mil ezer
milit' katonáskodni
minac' fenyegetni
minut' percz
miop' rövidlátó
mir' csodálkozni
mizer' nyomor
model' minta
moder' mértékletes
modest' szerény
mok' gúnyolni
mol' puha
moment' pillanat
mon' pénz
monak' szerzetes
monat' hónap
mond' világ
monstr' szörny
mont' hegy
montr' mutatni
mor' erkölcs
morbil' kanyaró
mord' harapni
morgau' holnap
mort' meghalni

morter' vakolat
most' must
mosht' általános czim-
 zés: *Vi'a regh'a*
mosht'o, Felséged;
Vi'a szinior'a *mosht'o*
 Uraságod
mov' mozgatni
muel' örölni
mugh' zúgni, suhogni
muk' nyák
mul' öszvér
mult' sok
mur' fal
murmur' mormorolni
mus' egér
musk' moh
muskol' izom
mustard' mustár
mush' légy
mut' néma

N

n-t, tárgyeset ragja
naci' nemzet
nagh' úszni
najbar' szomszéd
najl' szeg
najtingal' fülemile
nap' kalarábé
nask' szülni
natur' természet
nau kilencz
nauz' megundorítani
naz' orr
ne' nem, ne
nebul' köd
neces' szükséges
negoc' üzlet (fogl.)
negh' hó
nek—*nek* sem—sem
nenia semmiféle
neniam soha
nenie sehol
neniel semmikép
nenies senkié
nenio semmi

neniu senki
nep' unoka
nepr' okvetlen
nest' fészék
nev' unokaöcs
ni mi(nk)
nigr' fekete
nível' színvonal
nj' nőnév becézg.
nobel' nemesember
nobl' nemes
nokt' éj
nom' nevezni
nombr' mennyiség
nord' észak
not' jegyezni
nov' új
nu nos
nub' felhő
nud' meztelen
nuk' nyakszirt
nuks' dió
nul' nulla
numer' szám
nun most
nur csak
nutr' táplálni

Ö

o főnév képzője
obe' szót fogadni
objekt' tárgy
obl' szorzó szám-k.
oblat' ostya
obstin' makacs
odor' illatozni
ofend' megsérteni
ofer' (fel)áldozni
ofic' hivatal
oft' gyakran
ok nyolcz
okaz' történni
okcident' nyugat
okzal' sóska
okul' szem
okup' elfoglalni
ol mint (hasonlításnál)

ole' olaj
omar' tengeri rák
ombr' árnyék
ombrel' ernyő
on' törtszámképző
ond' hullám
oni (l. 3-ik old.)
onkl' nagybátya
ont' cselek. jövőid. ré-
 szes. képz.
op' gyűjtő számnév-
 képző
opini' vélni
oportun' kényelmes
or' arany
orangh' narancs
ord' rend
orden' rendjel
ordinar' közönséges
ordon' parancsolni
orel' fül
orf' árva
orgen' orgona
orient' kelet
ornam' díszíteni
os jövő idő ragja
osced' ásítani
ost' csont
ostr' osztriga
ot' szenv. jövőid. részes.
 képz.
ov' tojás

P

pac' béke
pacienc' türelem
pag' lőni
pag' fizetni
pagh' oldal, lap
paghi' apród
pajl' szalma
pak' csomagolni
pal' halvány
palac' palota
palat' iny (száj)
paler' festéklap
palp' tapintani

palperb' szemhéj
palpebrum' pislogni
pan' kenyér
pantalon' nadrág
pantofl' papucs
pap' pápa
papag' papagály
papav' mák
paper' papír
papili' pillangó
par' pár (ég)
paradiz' paradicsom
pardon' bocsájtani
parenc' rokon
parentez' zárjel
parfum' illatszer
parget' földszin
parker' kívülről
parol' beszélni
part' rész
parti' párt
pas telni (idő)
paser' veréb
pasí' szenvedély
pask' husvét
past' tészta pép
pastech' pástétom
pastr' pap
pash' lépni
pasht' legeltetni
patr' atya
pauz' szünet
pav' pápa
pavim' kövezet
pec' darab
pech' szurok
pedik' tetű
peg' harkály
pejzagh' táj(ék)
pek' vétkezni
pekí' beszózni
pel' üzni kergetni
delt' bunda
pen' fáradozni
pend' függni
penik' ecset
pens' gondolni

<i>pent'</i> megbánni	<i>planed'</i> bolygó	<i>prav'</i> akinek igaza van
<i>pentekost'</i> pünkösöd	<i>plank'</i> padló	<i>precip'</i> kivált
<i>pentr'</i> festeni	<i>plan'</i> tenyészteni (növény)	<i>precis'</i> pontos
<i>pep'</i> csicseregni	<i>plastr'</i> sebtapasz	<i>predik'</i> prédikálni
<i>per</i> által, segítségével	<i>plat'</i> lapos (ni)	<i>prefer'</i> jobb szeretni
<i>perch'</i> süllő	<i>plaud'</i> tapsolni, locsog-	<i>pregh'</i> imádkozni
<i>perd'</i> elveszteni	<i>plej</i> felsőfok jelzője	<i>prem'</i> nyomni, szorítani
<i>perdrik'</i> fogoly (madár)	<i>plekt'</i> fonni	<i>premi</i> (jutalom) díj
<i>pere'</i> elveszni (p. el-	<i>plen'</i> teljes	<i>pren'</i> venni (magához)
halni)	<i>plend'</i> panaszkodni	<i>prepar'</i> előkészíteni
<i>perfekt'</i> tökéletes	<i>plef'</i> tálcza	<i>pres'</i> nyomni (nyomdai)
<i>perfid'</i> elárulni	<i>plezur'</i> gyönyör	<i>preskau'</i> csaknem
<i>perk'</i> sügér	<i>pli</i> középfok jelzője	<i>pret'</i> kész
<i>perl'</i> gyöngy	<i>plor'</i> sirni	<i>pretend'</i> igényelni
<i>perlamot'</i> gyöngyház	<i>plu</i> továbbá	<i>preter</i> el v-mi előtt
<i>permes'</i> megengedni	<i>plug'</i> szántani	<i>prez'</i> ára v-nek
<i>persekut'</i> üldözni	<i>plum'</i> toll	<i>prezent'</i> bemutatni
<i>persik'</i> őszi barack	<i>plumb'</i> ólom	<i>prrezi'</i> elnökölni
<i>persist'</i> ragaszkodni	<i>pluv'</i> esni (eső)	<i>pri</i> felől, -ről -ről
<i>pes'</i> mérlegelni	<i>po</i> osztószámnév	<i>princ'</i> (fő)herceg
<i>pest'</i> pestis	képző (4)	<i>printemp'</i> tavasz
<i>pe'</i> kérni	<i>polic'</i> rendőrség	<i>privat'</i> magán
<i>petol'</i> csintalankodni	<i>polur'</i> fényezés	<i>pro</i> -ért, miatt
<i>petrosel'</i> petrezselyem	<i>polus'</i> földszark	<i>procent'</i> százalék
<i>pez'</i> nyomni (súlyban)	<i>polv'</i> por	<i>produkt'</i> létrehozni
<i>pi'</i> egyes, szentes	<i>pom'</i> alma, <i>ter pom'</i>	<i>profund'</i> mély
<i>pie'</i> láb	burgonya	<i>progres'</i> haladni
<i>pig'</i> szarka	<i>ponard'</i> tör	<i>prokrast'</i> elhalasztani
<i>pik'</i> szűrni	<i>pont'</i> hid	<i>proksim'</i> közeli
<i>pilk'</i> labda	<i>popl'</i> nyárfa	<i>promen'</i> sétálni
<i>pilol'</i> labdacs	<i>popol'</i> nép	<i>promes'</i> ígérni
<i>pin'</i> fenyőfa	<i>por</i> -ért. számára	<i>propon'</i> javasolni
<i>pinch'</i> csipni	<i>pord'</i> ajtó	<i>propr'</i> saját
<i>pingl'</i> gombostű	<i>pork'</i> disznó	<i>prosper'</i> sikerülni
<i>pint'</i> hegye v-nek	<i>port'</i> vinni	<i>prov'</i> kísérelni
<i>pip'</i> pipa	<i>portret'</i> arckép	<i>proverb'</i> közmondás
<i>pipr'</i> bors	<i>posed'</i> birlalni	<i>proviz'</i> ellátni
<i>pir'</i> körte	<i>post</i> után	<i>prudent'</i> jóeszű
<i>pirit'</i> kova	<i>posten'</i> őrállás	<i>prujn'</i> dér
<i>pirol'</i> pinto	<i>postul'</i> követelni	<i>prun'</i> szilva
<i>piroz'</i> gyomorégés	<i>posh'</i> zseb	<i>prunt'</i> kölcsön venni
<i>pist'</i> apróra zúzni	<i>posht'</i> posta	<i>pruv'</i> bebizonyítani
<i>piz'</i> borsó	<i>pot'</i> fazék	<i>publik'</i> közönség;
<i>plac'</i> tér	<i>potenc'</i> hatalom	<i>publik'a</i> nyilvános
<i>plach'</i> tetszeni	<i>pov'</i> -hatni -hetni	<i>pudel'</i> uszkár
<i>plad'</i> tányér	<i>pra'</i> ő	<i>pugn'</i> ököl
<i>pland'</i> lábtalp	<i>pram'</i> komp	<i>pul'</i> balha

pulm' tüdő
 pulv' löpor
 pulvor' por (gyógyszer)
 pumik' habkő
 pump' szivattyuzni
 pun' büntetni
 punkt' pont
 punt' csipke (disz)
 pup' baba
 pur' tiszta
 push' lökni
 put' kut
 putor' görény
 putr' rothadni

R

rab' rabolni
 rabat' árleengedés
 raben' rabbi
 rabot' gyalulni
 rad' kerék
 radi' sugár
 radik' gyökér
 rasan' retek
 rajd' nyargalni
 rajt' jog
 rakont' elbeszél
 ramp' mászni
 ran' béka
 ranc' avas
 rand' széle v-nek
 rap' répa
 rapid' gyors
 raport' jelentést tenni
 rasp' ráspolyozni
 rast' gereblyélni
 rat' patkány
 rauk' rekedt
 raup' hernyó
 rav' elbűvölni
 raz' borotvál
 re ismét, vissza
 reciprok' kölcsönös
 reg' uralkodni
 regal' megvendégelni
 regn' állam, ország
 regul' szabály

reg' király
 rekomend' ajánlani
 rekompenc' jutalom
 rekt' egyenes
 rel' sin
 rem' evezni
 rembur' kitömn
 rempar' sáncz
 ren' vese
 renkont' találkozni
 renvers' feldönteni
 respond' felelni
 rest' maradni
 ret' háló
 rev' ábrándozni
 rezerv' tartalékolni
 rezin' gyanta
 rib' ribiszke
 ribel' lázadni
 ricev' (meg)kapni
 rich' gazdag
 rid' nevetni
 rifugh' menekülni
 rifuz' visszautasítani
 rigid' nézni
 rigid' merev
 rigl' reteszelni
 rikolt' aratni
 rilat' vonatkozni v-re
 rim' rim
 rimark' észrevenni
 rimed' eszköz
 rimen' szij
 ring' gyűrű
 rip' borda
 ripe' ismételni
 ripoz' pihenni
 riproch' szemérevetni
 risk' kockáztatni
 risort' rugó
 river' folyam
 riz' rizs
 romp' (el)törni v-t
 rond' kerek
 ros' harmat
 rosmaren' rozmarin
 rost' sütni (zsirban)

rostr' orrmány
 rof' sereg, csapat
 roz' rózsza
 rub' törmelék, szemét
 ruband' szalag
 ruben' rubin
 rugl' vörös
 ruin' rom
 rukt' bőfögés
 rul' gördíteni
 rum' rum
 rust' rozsdá
 ruz' ravasz

S

sabat' szombat
 sabl' homok
 sag' nyíl
 sagh' okos
 sagac' elmés
 sak' zsák
 sal' só
 salajr' fizetés, bér
 salik' füzfa
 salat' saláta
 salm' lazac
 salt' ugrani
 salut' üdvözölni
 sam' ugyan(az)
 san' egészséges
 sang' vér
 sankt' szent
 sap' szappan
 sat' jóllakva lenni
 sauc' mártás
 sav' menteni
 sci' tudni
 scienc' tudomány
 sciur' mókus
 se ha
 seb' faggyu
 sed de, hanem
 seg' fűrészelni
 segh' szék
 sek' száraz
 sekal' rozs
 sekc' bonczolni

sekreť titok
sekretariť jegyző
seks' nem (fi v. nő)
sekund' másodperc
sekv' követni
sel' nyereg
selakt' savó
sem' vetni (magot)
semajn' hét (7 nap)
sen nélkül
senc' értelem
send' küldeni
senť érezni
sep hét (szám)
serch' keresni
serghenť őrmester
serť sorozat
serioz' komoly
serpent' kigyó
serur' zár
serv' szolgálni
ses hat
sever' szigorú
sezon' idény
si maga (visszaható)
sibľ' sziszegni
sid' ülni
siegh' ostromolni
sigel' peccsételni
sign' jel
signif' jelent(ménynyel
 birni)
silab' szótag
silent' hallgatni
silk' seiyem
simi' majom
simil' hasonló
simpl' egyszerű
sincer' őszinte
singult' csuklani
sinjor' ur
siring' orgona virág
sitel' veder
skal' lépték
skapol' lapoczkacsont
skarab' bogár
skatol' doboz

skerm' vivni
skiz' vázolni
sklav' rabszolga
skolop' szalonka
skrap' kivakarni
skrib' írni
sku' rázni
skulpt' faragni (műv.)
skvam' pikkely
smerald' smaragd
sobr' józan
societ' társaság
soif' szomjazni
sojl' küszöb
sol' egyedül
solen' ünnepélyes
solv' meg-,feloldani
somer' nyár
son' hangzani
songh' álmodni
sonor' ssengeni
sopir' vágyani
sorb' szűrőcsőlni
sorch' varázsolni
sort' sors
sovagh' vad
spac' tér, űr
spec' faj
spagul' tükör
spert' tapasztalt
spez' forgalom; elspezo
 kiadás, enspezo be-
 vétel
spic' fűszer
spik' kalász
spin' hátgerincz
spinac' spenót
spir' lélegzeni
spirit' szellem
spit' daczára
spong' szivacs
sprit' élczes
spron' sarkantyú
stabl' állvány (ipari)
stab' tisztikar
staci' állomás
stal' istálló

stamp' lebélyegezni
standard' zászló
stang' pózna
star' állni
stat' állapot
steb' tűzve varrni
stel' csillag
sterk' trágya
stern' leteríteni
stertor' hörögni
stomak' gyomor
strab' kancsaliítani
strang' furcsa
strať utca
strech' kifeszíteni
strek' vonalt húzni
stri' csik, sáv
strig' bagoly
strik' sztrájk
strut' strucz
stup' kőcz
sturg' tokhal
sturn' seregély
sub alatt
subit' hirtelen
such' szopni
sud' dél (világtáj)
sufér' szenvedni
sufich' elég
sufok' megfojtani
suk' lé
sukcen' borostyán
sukces' sikert érni
suker' cukor
sulfur' kén
sulk' ráncz
sun' nap (égi test)
sup' leves
super felett
supoz' feltételezni
supr' felső
sur -n, -ra -re
surd' süket
surtut' kabát
suspekt' gyanakodni
svat' (másnak) nőül
 kérni

sven' elájulni
sving' lóbálni

Sh

shaf' juh
shajn' látszani
shak' sakk
shancel' tántorítani
shangh' változtatni
sharg' fegyvert tölteni
shargh' terhelni
shat' kedvelni, becsülni
shaum' hab
shel' héj
sherc' tréfálni
shī ō (nő)
shild' paizs
shim' penészedni
shink' sonka
ship' hajó
shir' tépni
shirm' elfödve védni
shlim' iszap
shlos' bezárni
shmir' kenni
shnur' kötél
shov' helyéből eltolni
shovel' lapátolni
shpar' megtakarítani
shpin' fonni
shpruc' feeskendezni
shrank' csavar
shraul' aczél
shlat' állam
shlet' lopni
shtof' szövet
shton' kő
shtop' bedugni
shtrump' harisnya
shstup' lépcsőfok
shu' czipő
shuld' tartozni
shultr' váll
shul' önteni (nem. foly.)
shvel' dagadni
shvit' izzadni

T

tabak' dohány
tabel' táblázat
tabl' asztal
tabul' deszka
tachment' tartalék-
csapat
tag' nap (idő)
tajlor' szabó
talp' vakond
tambur' dob
tamen mégis
tapish' szőnyeg
tas' csésze
taug' alkalmas v-re
tavol' réteg
te' tea
ted' untatni
teg' bevonni v-vel
tegment' tető (p. házé)
teks' szőni
teler' tányér
temp' idő
tempi' halénték
tem' téma
ten' tartani
tend' sátor
tenden' ín
tent' kísértetni
ter' föld
tern' tüsszenteni
terur' ijedség
testud' teknősbéka
testr' nyirfajd
tez' tétel
tia olyan
tial azért
tiam akkor
tie ott
tiel úgy, így
tikl' csiklandozni
tim' féni
tine' moly
tint' csörömpölni
tio az (névmás)
tiom annyi

tir' húzni
titol' czim
tiu az (személy)
tol' vászon
toler' tűrni
tomb' sir
ton' hang (tónus)
tond' nyirni
tondr' dörögni
torch' fáklya
torn' esztergályozni
tornistr' tarisznya
tra keresztül
trab' gerenda
traduk' fordítani (nyelv-
ből)
traf' betalálni
trakt' tárgyalni
tranch' vágni
trankvil' nyugodt
trans túl
tre nagyon
trem' remegni
tremol' rezgő-nyárfa
trem' mártani
tren' hurezolni
trezor' kincs
tri három
trink' inni
tritik' buza
tro tulságos
tromp' csalni
trof' ügetni
trotuar' járda
trov' találni
tru' lyuk
trud' rákényszeríteni
trumpet' trombita
trunk' törzs (p. fáé)
tub' cső
truber' bűtyök
tuf' tincs
tuj azonnal
tuk' kendő
turment' gyötörni
turn' forгатni
tus' köhögni

tush' érinteni
tut' egész

U

u kötő- és parancsoló-
m. rag.
uj' tartály képz.
ul' v-mely tulajdon-
ságu egyén
ulcer' fekély
um' határozatlan jelen-
tészű képző
umbilik' köldök
ung' köröm
unu egy
urb' város
urs' medve
urtik' csalán
us óhajtomód ragja
uter' anyaméh
util' hasznos
uz' használni v-re
uzurp' bitorolni

V

vag' csavarogni
vaks' viasz
val' völgy
valiz' bőrönd
vals' keringő
van' hasztalan
vang' arczhus
vapor' gőz
varb' toborozni
variol' himlő
varm' meleg
varl' ápolni (személyt)
vasf' bő
vaz' edény

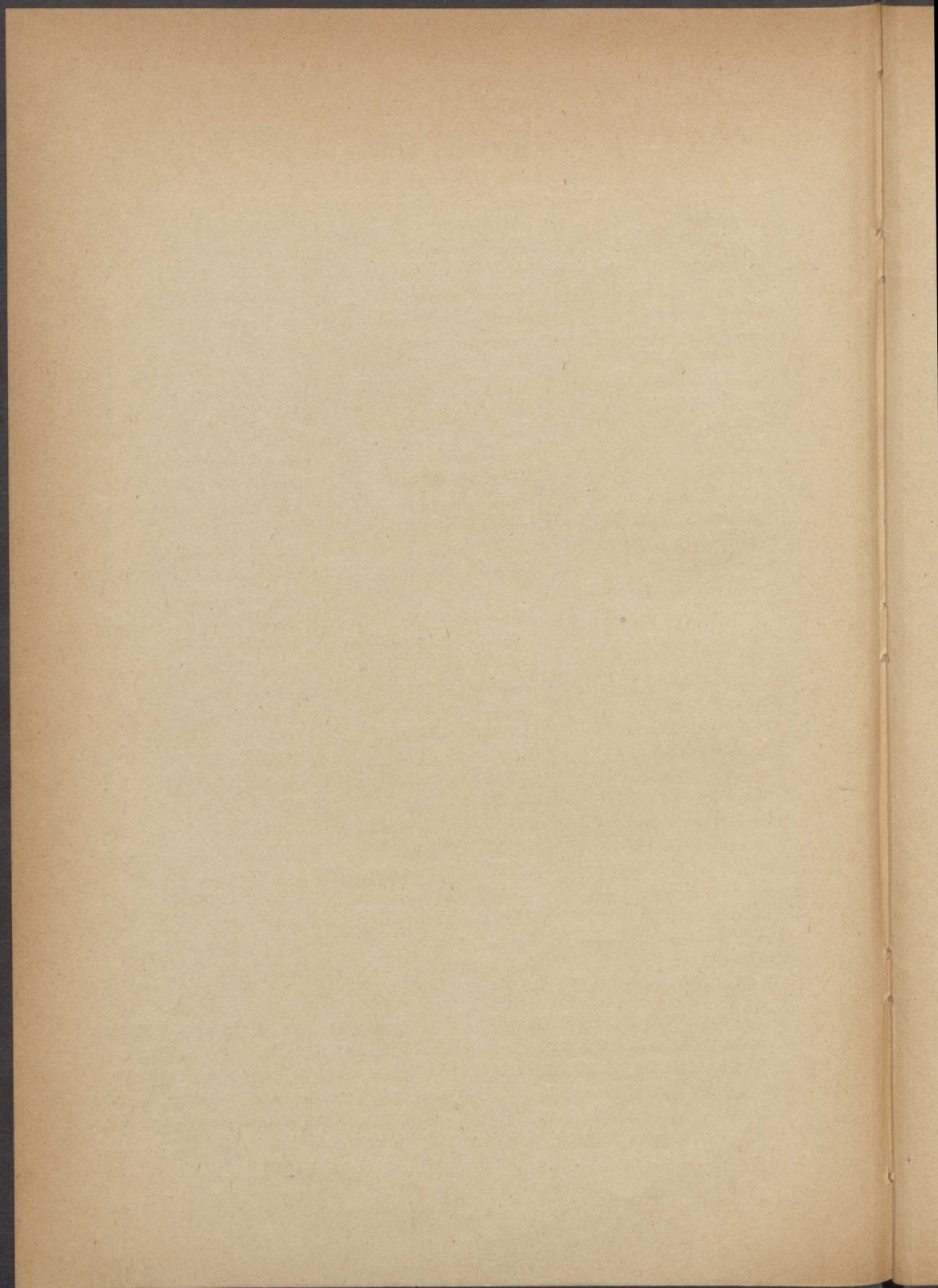
vejn' ér (testrészt)
vek' ébresztetni
vel' vitorla
velur' bársony
ven' jönni; deveni szár-
mazni
vend' eladni
vendred' péntek
venen' mérég
vengh' boszulni
venk' győzni
vent' szél
ventol' szellőztetni
ventr' has
ver' igaz
verd' zöld
verg' vessző
verk' művet írni
verm' féreg
vers' vers
versh' önteni (folyadé-
kot)
vert' fejtető
verther' gerinczsont
veruk' szemölcs
vesp' darázs
vesper' est
vespert' denevér
vest' öltöztetni
vestibl' tornacz
vest' mellény
vet' fogadni v-ben
veter' időjárás
vetur' járművön utazni
vezik' hólyag
vi' te, ön, ti, önök
viand' hus
vic' sorrend
vid' látni

vidv' özvegy
vigl' éber
vilagh' falu
vin' bor
vinagr' eczet
vintr' tél
viol' ibolya
violon' hegedű
vip' korbács
vir' férfi
virg' szűz
virt' erény
vish' törölni
vitr' üveg
viv' élni
vizagh' arcz
viziť látogatni
voch' szózat, szavalat
voj' ut
vojagh' utazni
vok' hívni
vol' akarni
vom' hányni, okádni
volont' örömet
volum' kötet
volupt' kéj
volv' göngyölni
vort' szó
vost' fark
vual' fátyol
vulp' róka
vultur' keselyű
vund' sebezni

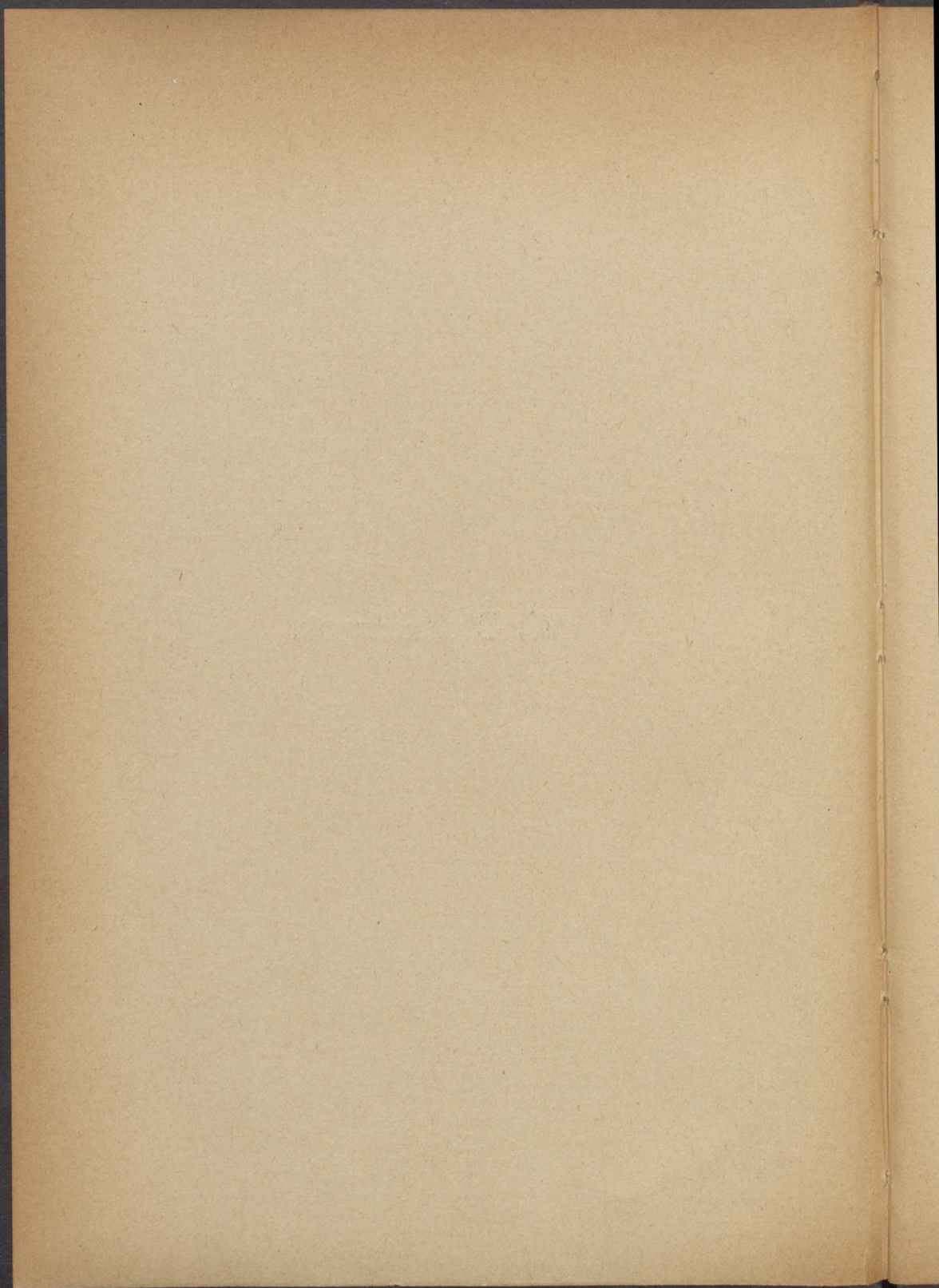
Z

zon' öv
zorg' gondoskodni
zum' dongani

Nemzetek és népek nevei: Albano, Anglo, Arabo, Austro, Bravaro, Belgo, Bohemo (cheho), Bosno, Brito, Bulgaro, Dalmato, Dano, Esto, Finno, Franco, Germano (német), Greko, Hindo, Hispano (spanyol), Holando, Hungaro (magyar), Hino (kinai) Italo (olasz), Japano, Kroato (horvát), Latvo, Moravo, Negro, Norvego, Pero, Polo (lengyel), Portugalo, Pruso (porosz), Rumano, Ruso (orosz), Sakso (szász), Serbo, Skoto, Slovako (sloveno, tót), Svedo, Sviso (svájci), Turko, stb.

VI. Olvasmányok.

Okazintajho terura

La voĵaghado, kiom ajn plezuriga, posedas chagrenojn, kaj tiuj chi kelkafoje superas che tiuj, kiuj estas devige noktmigrantoj kaj kredemuloj pri supernaturaj aperajhoj. Mi ne estas timema, sed ekforirante por fari longan fervojveturon, dum kiu la vagonaro haltos nur post multe da tempo, mi kutime provas elekti sidlokon kun du aŭ tri aliaj, evitante unu solan kunulon, kiu havas malagrablan suspektigan mienon. Londono ne estas tre malproksima de Brighton, sed multaj neantaŭvideblaj malagrablaĵoj povas okazi inter la du urboj en rapidira vagonaro, — tio pli ol unufoje efektivighis.

Je la tago pritraktota, mi prenis sidlokon je la sesa vespere en la rapida vagonaro de London-Bridge, kiu haltas nur unufoje inter tiu stacidomo kaj Preston Park, kie oni kolektas biletojn antaŭ ol alveni al Brighton. Senzorge promeninte sur la envagonarejo iom longe antaŭ la horo de ekiro, mi fine eniris en vagonon unuaklasan. En la kupeo mi trovis tri individuojn, t. e. sinjorinon kaj du virojn, kiujn ne estas necese priskribi se ne por aldiri, de ili havis mienon tute senkulpan, ne altirante atenton chu vizaghe aŭ maniere. La konduktoro donis la forirsignalon, kaj kun eksiblo de la lokomotivo la vagonaro malrapide sin ekmovis el la stacidomo, kaj ni baldaŭ veturis rapide la bone konatan vojon, kiun multaj, serchante plezuron, ofte trairas. Mi faris tiun veturon chiutage, kaj pro tio la pejzagharo, tra kiu ni pasis, estis de mi multfoje rigardita, sed meze de la rughigho de la sunsubiro miaj okuloj ghoje ripozis sur la belaj ebenajhoj de Purley, kaj sur la arbaroj apud Merstham, — kies preghejeto kushis kvazaŭ en nesto de arboj, videbla ghis kiam la tunelo nin kovris per profunda mallumo. Mi havis tamen apenaŭ la tempon ekvidi la beletan vilaghon Merstham, — ankoraŭ primitivan, kiam, kun rapideco grade malpliighanta, ni glitis en Redhill' an stacidomon — nian unuan kaj solan haltejon. Deturnante min de la fenestreto mi rimarkis, ke chiuj miaj kunvoĵaghantoj jam malsupreniris, lasinte min sola en la kupeo. Apenaŭ ekmovoghis la vagonaro,

kiam malbonvizaghulo subite provis turni la pordtenilon, saltante ekstere, por sin altrudi al mia restejo: sed ekkriante la konduktoro kajportisto lin detiris sur la anwagonarejon, dum li kun sulkigha frunto rigardis siajn malhelpintojn. Estis io en lia vizagho kaj sintenado kio min ghojigis, ke al li ne prosperis eniri!

De krepusko iom post iom noktighis, kaj la senchesa balancighado de la vagono kune kun la mallumigho ekripozis miajn sentojn. Tamen mi ne havis intencon dormi, sed sidis je la dekstra angulo laŭire de la lokomotivo, metinte mian chapelon (je malalta formo) sur la kontraŭan sidlokon.

Mi restis vive sentema al la kelkatempa siblo de l' lokomotivo, dum ni preterrapidiris iun stacidomon, kaj al la takta bato de la feraj radoj rulighantaj sur la relfinighoj. Ferminte momente la okulojn mi malfermis ilin pro radiluma fulmo, kiu el la okcidenta horizonto anoncis la foriron de l' suno, kaj densa mallumo malsupreniris de l' chielo. La gasflameto de supre shancelighis, dum ni laŭtsone trairis la relshanghilojn. Longtempe kaj fikse mi rigardis la kontraŭan sidlokon, notante senpripense la remburitajn kusenojn kaj dorsapogilon. Neatendite tamen min atentigis mia chapelo, lokita, kiel mi jam rakontis, antaŭ mi Certe ghia movigho — negrava, sed senintermanka, supren kaj malsupren — ne havas kiel kaŭzon la nuran skuadon de la vagono! Mi rigardadis ghin scivoleme pli ol timeme, kvankam nedifinebla antaŭsento pri venonta malbono shajnis agiti mian animon.

Subite ghi malrapide levighis — plibone: estis levata — kromante homan kapon kaj vizaghon, kies formo aperis sube! La trajtoj ankoraŭ ne videblighis, char ilin kovris shajna speco de koltuko, kiu konturigas la formon de la nazo.

La kapo senhalte levighadis ghis ghi atingis la altecon de la mia — tiam la koltuko malrapide detirighis, malkashante le trajtojn palegajn kaj malbeligitajn de viro pli ol mezagha! Mankis unu okulo: la vangoj, precipe la dekstra, estis profende sulkigitaj per rughaj tranchoj, el kies unu schajne elfluis sango. La alia okulo estis fermita. Rigardante pli atente, mi notis, ke unuflanke la vizagho estis tute nigrigita kaj diverskolorigita, kvazaŭ kontuzita pro antaŭmorta tertrenado, dum la grizaj haroj videblaj sub la chapelo dense kungluighis pro sangverscho! De sube, speco de nebulo elkaschis la korpon (se vera korpo ekzistas). Rigidigita pro timego, mi fiksis la okulojn sur khi tiun teruran aperajhon — kvazaŭ perdinte la povon de movo,

freneze premante min kontraŭ la sidlokon: la vizagho tamen havis por mi iom da allogo, malebligante, ke mi forturnu mian rigardon. Estas dube, chu iaokaze mi estus min retirinta de mia loko pro tio, ke fine formovinte unu momenton la okulojn, mi observis la staton tute aliigitan de la kupeo. Planke apud la alie pordo kuschis lageto de sango! La kusenoj ankaŭ — je mia naŭza mirego — vidigis postesignojn de morta batalo, kaj proksime de la alarmilo estis sangmakulitaj fingrosignoj, kvazaŭ de iu, kiu vane provis ghin atingi! La fenestretoj kaj la pordoj ambaŭ schajnis shprucigitaj per tiu terura fluidajho — tiel facile de mi nuntempe imageblaj kiel tiam videblaj. Aŭdighis malproksima siblado, kaj la vagonaro shajne enprofundighis en tunelon.

Mi kredis, ke mi vidas sur la planko de la vagono du homajn formojn. Mi sentis tuj malvarman enfluon de l' nokta vento. Mi observis, ke pordo estas malfermita, dum unu formo subenglitis sur la fervojon, la pordo refermighis egale senbrue, kiel ghi antaŭe malfermighis, sed nur post kiam per rapida ekvido mi rimarkis la saman rughan abomenindajon sur la shtupeto! Baldaŭ (shajnis al mi) la sama terura palega vizagho aperis ekster chiu fenestreto, min rigardante kvazaŭ per okuloj riprochplenaj. La vagonaro ekmalrapidis, mi sentis min svenema, kaj

— Bileton, sinjoro, mi petas, — diris la oficisto che Proston Park' a stacidomo, malfermante la pordon.

La malvarmeta enblovo de vento min refreshigis kaj rekonsciigis. Mi murmiris duonvoche:

— Abonbileton.

— Chu vi sentas vin malsana. Sinjoro? — li daŭrigis. Vi ne havas bonan mienon.

Mi respondis, ke ghi estas nur pasanta spasma, sed ke mi volas eliri el la vagono, notinte antaŭe la numeron je la interna pordflanko.

Post longa tempo mi okaze sciis de individuo, kiu de longe eksighis el la servado che la fervoja kompanio inter Londono kaj Brighton, la strangan fakton, de la kupeo, scenejo de mia veturado, portis la saman numeron kiel tiu okupita de la malfelicha Sinjoro Gould, kiun mortigis sentaŭgulo nomita Lefroy en Junio 1881. Turninte min poste al la jurnalrakonto mi trovis, ke la detaloj pri la mortigo mirege akordighas kun la suprediritaj. *D. H. Lambert.*

Esperanto.*)

Mindenben van evolúció! Megengedem, hogy szálnalmas képet nyújtott Ikarosznak olvadó szárnya. Viasz még nem alkalmas arra, hogy lelkesedést ébresztszen, s legyőzze az emberiség szkepszisét. Ma már Zeppelin és társai játsszák Ikarosz szerepét, s újabb glóriákat fűznek az emberi elme diadalaihoz. Pedig mi történt? Semmi egyéb, mint hogy a klasszikus idők viasza az idők folyamán benzinné, a madártollak pedig motorrá alakultak át. A cél, az eszme ugyanaz maradt, csupán a kivitel változott. A volapük kudarcot vallott, de előzőleg mámorban ringatta az emberiséget. Azt is támadták, az eszperantót is. De sohasem figyelték meg, hogy ebben a dologban is csak a kivitel kell csak támadni, bírálni — javítani, de nem az eszmét és nem a kivihetőséget!

Azóta, hogy Ikarosz leesett, mert amint a hagyományok mondják, igen közel merészkedett a naphoz, igen-igen megváltoztak az idők. A repülés problémája már-már nem is probléma. Az embert közelebb hozták egymáshoz; de csak a testét! A szellem, az még mindig nagy akadályokkal küzd. Mert a különböző nyelvű nemzetek csak nagy nehézségek révén érintkezhetnek egymással. Hosszu évek fáradságos munkája után. Mert csak így sajátíthatják el rosszul-jól egymás nyelvét. De végre napjainkban Bábel már veszít tradíciójából, Kezdek kétségbe vonni. Egy francia tudósna kellett jönni, aki odavágta a világ szemébe. Csak a testet hoztátok közelebb, a szellemet nem. Így lassanként kialakult az az út, amelyen haladni kell. A világot érdeklő kérdésekben keletkeznek a hangok, amelyek mind erősebben követelik az eszperantót. A szociális reformerek, a világbéke hívei, a különböző nemzetközi kongresszusok már mind összetalálkoztak ebben az egy pontban: közös megértés.

Tudom, hogy a cél, amelyet mi tűztünk ki, mindenütt, még a tagadóknál is elismerésre talál; csupán a kivitel helyezik egy kissé utópikus világosságba. Kérem, ez természetes. Ha valaki nem szerez valamiről tudomást, akkor nem is lehet helyes fogalma. Tessék csak elgondolni, hogy az egész civilizált világ minden nyelvén közhasználatnak örvendenek bizonyos szavak. Így például ki nem érti a „bluz“, „pantalon“, „fortepiano“, „violin“, „gordon“, „kontinent“, „telefon“, „telegraf“ szavakat? Tessék ezeket és az ehez hasonlókat összegyűj-

*) A „Pesti Hírlap“ november hó 21-én megjelent cikkem.

teni s kész nemzetközi szó-anyag áll az ember rendelkezésére. Most kérem, tessék átgondolni minden változatban és formában előforduló fogalmat, amelyeket bármely nyelv szókkal jelöl. Ha most ezekből kilöknünk minden olyant, amelyik csak valami rokonságban is van egy nálánál sokkal egyszerűbb összetételével; úgy a mi mostani nyelvészetünk Pandora-szelencéjében csak 900—1200 ugynevezett ősfogalom marad meg. Ha most ezeket a maximum internacionálizmus alapján rögzítjük meg szókkal, úgy készen van az oly sokszor kétségbe vont nemzetközi segédnyelv — az eszperantó.

Hátra van a nyelvtan. Hát ez sokkal könnyebb. Csupán emancipálni kell magunkat a nyelvnek kezdetben primitív volta révén továbbra is megmaradt tökéletlenségeitől. Szét kell néznünk a különböző nyelvek dinamikai kincsei között, s arra a meglepő eredményre jutunk, hogy a nemzetközi nyelv nyelvtana szintén megvolt már régen, csak össze kellett állítani. Így keletkezett az eszperantó nyelvtana. Vegyünk egy példát. Ezt a szót olvasni, mi a mostani kezdetleges formában, a szükséghez mérten a következőleg alakíthatunk: Én olvasok, te olvasol, ő olvas, stb. Pedig ez tökéletesen fölösleges. Mert nem csak az én, te, ő-vel jelöljük a cselekvő személyt, hanem a szó végéhez függesztett raggal is. Mennyivel egyszerűbb, könnyebb és logikusabb volna, ha pld. így kellene az ir, olvas, stb. igéket ragozni: Én ir, te ir, ő ir stb. Meg lehetne érteni és tökéletesen kifejezné azt, amit vele jelölni akarunk.

Ezt nemzeti nyelvben behozni lehetetlenség, sőt barbarizmus volna, aminek célja egyáltalában nem lenne. De viszont a nemzetközi kisegítő nyelvben meg így kell lenni. Így érhető el az, hogy a nyelvtan egy névjegyén elfér. Az élő nyelvek sokszor és sokat emlegetett evolúciója innen ered. Csupán a hibákat és tökéletlenségeket igyekezik a már kétlábbon járó civilizált ember kilökní. Ezért változott évszázadokon keresztül a nyelv. Ki használ manapság aorisztokat vagy melyik kulturnyelvben maradt meg a többes számnak kettőztetés által való jelölése. (Maláji nyelvben: laki = gyermek, laki-laki = gyermekek.) Avagy nem örültség-e az, hogy a fejem himnemű, a szemem semleges nemű, az orrom pedig, nem tudom miért nőnemű?! Mindezekre nincsen szükség. Mindezek nélkül lehet a nyelv szép és jó. Kellemes hangzású és hajlékony. Ezért változtak az élő és holt nyelvek. Nem mintha ez a gondolatközvetítésre szolgáló beszédnek alapfeltétele volna; hanem, mert szükség volt. Tehát a gondolat kerülhet egyedül pszichológiai elbírálás alá.

Az eszperantó tehát egy egész tökéletes művet ajándékozott az emberiségnek. Az alapot a közös megérthetéshez. Keletkezhetnek új fogalmak, de ezek egyáltalában nem gátolják sem az eszperantót, sem ez azokat. E műnyelvbe az új szók éppen olyan szépen bele fognak illeszkedni, mint az élő nyelvekbe az automobil, röntgen, radium stb.

Az eszperanto huszéves pályafutása alatt bámulatos eredményeket ért el. Dr. Schraum 1907-ben Berlinben tartott felolvasásán körülbelül 13 és fél millióra teszi az eszperantisták számát. Nem csoda, hiszen Párizsban több mint 22—24 ezer követője van Zamenhof varsói orvos zseniális alkotásának.

Körülbelül 1700 kötetnyi eszperanto irodalmat sikerült eddig lassanként összeszedgetni; bár ez korántsem minden. Tavaly, 1907-ben már a hivatalos körök is megmozdultak. Belgiumban kötelező tantárgynak tették meg. Az abszolút kormány idejében politikai munkatársa voltam Barcelóna legnagyobb és legelterjedtebb folyóiratának, a Joventutnak, pedig sem nem irom, sem nem beszélem a kataloniai dialektust.

Eszperanto nyelven írott cikkeimet ott lefordították s így közölték. Mikor Nogi tábornok nyilvános eszperanto vizsgát tett, s mikor a japán kultuszminiszter elvállalta a japáni eszperantó-egyesület védnökségét, akkor dolgoztam néhány Arany, Petőfi stb. fordításon; amelyet mostanában igen gyakran szavalgatnak külföldön.

Ma száznégy eszperanto folyóirat jelenik meg s több ezer egylet van.

Akit nem győznek meg az elmondottak, azok számára még mindig tartogatók egy okot. Ha tehát semmi másért, úgy nemzeti szempontból kell kultiválni a jelen század legnagyobb alkotását, az eszperantót. Magyarország a világ legizoláltabb kulturállama, s örömmel kellene felkarolnia ezen eszmét. Mi csekély erőnkől is többet tettünk hazánkért, mint aránylag bárminő idegenforgalmi vállalat. Ha a hivatalos körök vagy a közvélemény csak egy kicsit támogatott volna bennünket, 1909-ben nálunk lett volna az a 3000 idegen. No de „venos tempo, venos konsilo!”

Ifj. Marich Ágoston,

a Magyar Eszp. egy. alapítója és elnöke.

Az eszperanto iránt érdeklődők az elnökségen (IX., Üllői-ut 59.) kaphatnak felvilágosítást.

A nemzetközi érintkezőnyelv történetéből.*)

Egyre több szó esik az eszperantóról, a legújabb nemzetközi nyelvről. Sokan még ma is azt hiszik róla, hogy ez a nemzetközi nyelv a nemzeti nyelvek kiszorítására törekszik, pedig az Eszperantó csupán a nemzetek egymással való érintkezését akarja könnyebbé tenni. A művelt embereknek óriás többsége bizony még ma sem képes egymással érintkezni; a modern közlekedés az embereket közel hozta ugyan egymáshoz, de az egyes nemzetek szellemi kincstára még ma sem közös tulajdona az emberiségnek. Az idegen nyelvek tanulásához különös tehetség és sok idő kell, ezért nehézkes ma még a nemzetközi érintkezés. Mivel az ipar és kereskedelem gyors fejlődése egyre szorosabban egymáshoz fűzi a nemzeteket, mindjobban előtérbe nyomul a nemzetközi érintkezés nyelvének kérdése, melynek valóban nagy társadalmi és kulturális jelentősége van. A nemzetközi nyelvnek sok haszna volna. A tudományos és irodalmi művek olcsóbbak lennének, az ipari és kereskedelmi üzem olcsóbbá és egyszerűbbé, a művészet és tudomány minden új eredménye nyomban az egész emberiség közös kincsévé válnék.

A nemzetközi nyelv eszméjének hosszú története van. Ezeröt-százhatvanegyben máglyára ítélték egy Rajmundusz Lullusz nevű tudóst, mert boszorkányos, ördögi mesterségnek tartották, hogy a beszédet és nyelvet — Isten adományát — javítgatni merészezi. Rajmundusztól napjainkig számtalan nyelvalkotó kísérlet történt, melynek legnagyobb része kudarccal végződött. A sok kudarc és szertelenség jóideig magát az eszmét is nevetségessé tette. Ez azonban nem akadályozott meg sok nagynevű tudóst, hogy foglalkozzon a kérdéssel; ott volt a nemzetközi nyelv hiveinek sorában a többi közt: Leibnitz, Descartes, Müller Miksa, Letellier, Forel, Berthelot. Az eszmét sokféle módon akarták megoldani. Sokan a latinban látták a nemzetközi nyelvet, mások egy élő nemzeti nyelvet akartak internacionálissá tenni, később a teoretikus, ugynevezett filozofiai nyelvkísérletek következtek.

A kísérletek során a legképtelenebb tervek merültek föl. Volt nyelv (Solresol 1861), melyet állítólag festeni, beszélni, énekelni, trombitálni, gyorsírni, rajzolni és kottázni lehetett. Ilyen kinövés volt a volapük is.

* A Budapesti Hírlapban november hó 3-án megjelent cikkem. Marich.

Az utóbbi időben a franciák, németek és az angolok sokat tettek a nemzetközi segédnyelv érdekében, azonban mi magyarok is kivettük részünket ebben a nagyarányú mozgalomban. Első munkása az eszmének tapolcafői Kalmár György, a Podromus híres szerzője volt (1771), aki az egész Európát beutazta s mindenütt eredményes fölolvadásokat tartott. Egyesületei voltak Rómában, Bécsben, Berlinben és Párisban, munkái három nyelven jelentek meg. Őt követi Réthy András, a görög nyelv tudós tanára (1820), továbbá Gáti István, az első magyar gyorsíró és Bolyai Farkas.

Mai napság a nemzetközi érintkezési nyelvek szókincsét már meglévő és kizáróan törzsfogalmakból állítják össze. Igy született meg 1887-ben az Eszperantó. Neve onnan ered, hogy alkotója Zamenhof Lázár dr. a munkáját Eszperantó dr. álnéven bocsájtotta nyilvánosságra.

Az Eszperantó nyelv szerkezete végtelenül egyszerű és könnyű, bárki három hét alatt megtanulhatja. Az Eszperantónak mintegy ezer főzesszava van. Minden egyéb szó, árnyalat a harminckét képző és rag segítségével könnyen alakítható. Érdekes, hogy az Eszperantó nyelvtana egy levelező-lap nagyságu papírlapra elfér.

Az Eszperantó-nyelvnek manapság már több mint tizenhárom millió hive van. A világ minden nagyobb városában van Eszperantó-egyesület. Az Eszperantó sajtója 204 ujságból és folyóiratból áll.

Nekünk magyaroknak nagy hasznunkra válnék az Eszperantó behatóbb művelése. A magyar nyelv és nemzet teljesen elszigetelten áll Európa kulturnemzetei között. Külföldön alig ismernek bennünket. Azt sem tudják, hogy vagyunk. Milyen könnyű volna esperantóul azzal a tizenhárom millió emberrel megismertetni kulturánkat! A magyar eszperantisták már ebből a szempontból is támogatásra méltók. Van nekik egy kis füzetes vállalatuk, az Universala Esperanta Biblioteko, a melynek füzetek már több ízben közöltek magyar költeményeket. A magyar eszperantó-lap, a La Verda Standardo is számos cikkben ismertette külföldön hazánk kulturáját. Külföldön gombamódra keletkeznek a különböző Eszperantó-egyesületek. Eddig négy világkongresszuson jöttek össze az eszperantisták. Mindegyik kongresszuson átlag vagy kétezeren voltak jelen.

Előfizetési-iv.

*Alulírott megrendelem egy évre a magyar
eszperanto lapot a*

„La Verda Standardo”-t

*és az érte járó előfizetési díjat 4.— azaz négy
koronát postautalvánnyal küldöm.*

Név:

Foglalkozás:

Lakás } *város:*
 } *utca:*

Aláírás:

*A magyar eszperantó lap a „La Verda Standardo” előfizetői egyszersmind
tagjai is lesznek a magyarországi eszperanto „Asocio”-nak, minden egyéb
költség nélkül, mivel az előfizetési díjon kívül más kiadás nincsen.*

 *Ezen ívlap lementsendő, s kitöltve, Budapest, IX., Üllői-ut 59. sz.
alá a „La Verda Standardo” szerkesztőségébe küldendő.*

